

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 25 marca 2021 *

[Tekst sprostowany postanowieniem z dnia 3 września 2021 r.]

Odwołanie – Konkurencja – Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki –
Produkty lecznicze – Rynek leków przeciwdepresyjnych (citalopram) – Ugody w sporach
dotyczących patentów na proces, zawierane między będącym uprawnionym z tych patentów
wytwórcą oryginalnych produktów leczniczych a wytwórcami generycznych produktów
leczniczych – Artykuł 101 TFUE – Potencjalna konkurencja – Ograniczenie ze względu na
cel – Kwalifikacja – Obliczanie kwoty grzywny – Sprzedaż mająca bezpośredni lub pośredni
związek z naruszeniem

W sprawie C-591/16 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 18 listopada 2016 r.,

H. Lundbeck A/S, z siedzibą w Valby (Dania),

Lundbeck Ltd, z siedzibą w Milton Keynes (Zjednoczone Królestwo),

które reprezentowali początkowo R. Subiotto, QC, i T. Kuhn, Rechtsanwalt, a następnie R. Subiotto, QC,

wnoszące odwołanie,

w której pozostałymi uczestnikami postępowania były:

[sprostowane postanowieniem z dnia 3 września 2021 r.] **Komisja Europejska**, którą reprezentowali F. Castilla Contreras, T. Vecchi, B. Mongin i C. Vollrath, w charakterze pełnomocników,

strona pozwana w pierwszej instancji,

* Język postępowania: angielski.

popierana przez:

Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, które reprezentowali początkowo D. Guðmundsdóttir, Z. Lavery i D. Robertson, w charakterze pełnomocników, których wspierali J. Turner, QC, J. Holmes, QC, M. Demetriou, QC, i T. Sebastian, barrister, a następnie D. Guðmundsdóttir, w charakterze pełnomocnika, którą wspierali J. Turner, QC, J. Holmes, QC, i M. Demetriou, QC, i T. Sebastian, barrister,

interwenient w postępowaniu odwoławczym,

European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA), z siedzibą w Genewie (Szwajcaria), którą reprezentowały F. Carlin, barrister, oraz N. Niejahr, Rechtsanwältin,

interwenient w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: M. Vilaras, prezes izby, D. Šváby (sprawozdawca), S. Rodin, K. Jürimäe i P.G. Xuereb, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,

sekretarze: M. Aleksejev, kierownik wydziału, C. Strömholm, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 24 stycznia 2019 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznik generalnej na posiedzeniu w dniu 4 czerwca 2020 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 H. Lundbeck A/S i Lundbeck Ltd wnoszą w odwołaniu o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 8 września 2016 r., Lundbeck/Komisja (T-472/13, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”, EU:T:2016:449), w którym sąd ten oddalił ich skargę, po pierwsze, o stwierdzenie częściowej nieważności decyzji Komisji Europejskiej C(2013) 3803 final z dnia 19 czerwca 2013 r. dotyczącej postępowania prowadzonego na podstawie art. 101 [TFUE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa AT/39226 – Lundbeck) (zwanej dalej „sporną decyzją”) i, po drugie, o obniżenie kwoty grzywien nałożonych na nie w tej decyzji.

Ramy prawne

Rozporządzenie (WE) nr 1/2003

- 2 Artykuł 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [101 TFUE i 102 TFUE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1) przewiduje:

„Komisja może, w drodze decyzji, nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, jeżeli umyślnie lub w wyniku zaniedbania:

- a) naruszają art. [101 i 102 TFUE] [...]”.

Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien z 2006 r.

- 3 Punkty 6, 13 i 22 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2, zwanych dalej „wytycznymi w sprawie metody ustalania grzywien z 2006 r.”) stanowią:

„6. Połączenie wartości sprzedaży mających związek z naruszeniem przepisów z okresem jego trwania stanowi formułę odzwierciedlającą zarówno gospodarcze znaczenie naruszenia, jak i stopień zaangażowania każdego z uczestniczących w nim przedsiębiorstw. Odwołanie się do powyższych wskaźników wskazuje rząd wielkości danej grzywny i nie powinno być uważane za podstawę automatycznej i arytmetycznej metody ustalania.

[...]

13. W celu ustalenia kwoty podstawowej grzywny Komisja uwzględni wartość sprzedaży [towarów] lub usług [osiągniętą] przez przedsiębiorstwo, [mającą] bezpośredni lub pośredni związek z naruszeniem, [na] danym [obszarze] geograficznym na terytorium EOG. Zazwyczaj Komisja będzie uwzględniać wartość sprzedaży przedsiębiorstwa za ostatni pełny rok, [w którym uczestniczyło w naruszeniu (zwaną dalej »wartością sprzedaży«)].

[...]

22. W celu podjęcia decyzji w kwestii, czy wartość sprzedaży, która ma zostać uwzględniona w danym przypadku, znajdować się będzie w niższej, czy wyższej części tej trzydziestoprocentowej skali, Komisja rozważy takie czynniki jak: charakter naruszenia, wielkość skumulowanej części rynku, jaką dysponują dane przedsiębiorstwa, zakres geograficzny naruszenia oraz fakt, czy naruszenie zostało wprowadzone w życie, czy też nie”.

Wytyczne w sprawie porozumień o transferze technologii z 2014 r.

- 4 Punkt 29 wytycznych w sprawie stosowania art. 101 [TFUE] do porozumień o transferze technologii (Dz.U. 2014, C 89, s. 3, zwanych dalej „wytycznymi w sprawie porozumień o transferze technologii z 2014 r.”) brzmi następująco:

„Zasadniczo stron porozumienia nie uznaje się za konkurentów, jeżeli mają one jedno- lub dwustronny charakter blokujący. Z jednostronnym charakterem blokującym mamy do czynienia wówczas, gdy niemożliwe jest korzystanie z danej technologii bez konieczności naruszenia ważnych praw do innej technologii lub gdy jedna strona nie może prowadzić działalności na rynku właściwym w sposób ekonomicznie opłacalny bez naruszania ważnego prawa do technologii innych stron. Na przykład ma to miejsce w przypadku, gdy jedno prawo do technologii obejmuje usprawienie technologii objętej innym prawem, a usprawienie tego nie można legalnie wykorzystywać bez posiadania licencji na prawo do podstawowej technologii. Z dwustronnym charakterem blokującym mamy do czynienia wówczas, gdy niemożliwe jest korzystanie z żadnej technologii bez naruszenia ważnych praw do innej technologii lub gdy żadna strona nie może prowadzić działalności na rynku właściwym w sposób ekonomicznie opłacalny bez naruszania ważnego prawa do technologii innych stron oraz gdy strony muszą więc udzielić sobie nawzajem licencji lub zwolnić się z obowiązku jej posiadania. W praktyce istnieją jednak przypadki, w których nie ma pewności, czy prawo do danej technologii jest ważne i czy zostało naruszone”.

Okoliczności powstania sporu i sporna decyzja

- 5 Niniejsze odwołanie wpisuje się w ramy sześciu powiązanych ze sobą odwołań skierowanych przeciwko sześciu wyrokom Sądu wydanym po skierowaniu doń skarg o stwierdzenie nieważności spornej decyzji; są to, poza niniejszym odwołaniem, odwołania wniesione w sprawie C-586/16 P [Sun Pharmaceutical Industries i Ranbaxy (UK)/Komisja] przeciwko wyrokowi z dnia 8 września 2016 r., Sun Pharmaceutical Industries i Ranbaxy (UK)/Komisja (T-460/13, niepublikowanemu, EU:T:2016:453), w sprawie C-588/16 P [Generics (UK)/Komisja] przeciwko wyrokowi z dnia 8 września 2016 r., Generics (UK)/Komisja (T-469/13, niepublikowanemu, EU:T:2016:454), w sprawie C-601/16 P (Arrow Group i Arrow Generics/Komisja) przeciwko wyrokowi z dnia 8 września 2016 r., Arrow Group i Arrow Generics/Komisja (T-467/13, niepublikowanemu, EU:T:2016:450), w sprawie C-611/16 P (Xellia Pharmaceuticals i Alpharma/Komisja) przeciwko wyrokowi z dnia 8 września 2016 r., Xellia Pharmaceuticals i Alpharma/Komisja (T-471/13, niepublikowanemu, EU:T:2016:460), i w sprawie C-614/16 P (Merck/Komisja) przeciwko wyrokowi z dnia 8 września 2016 r., Merck/Komisja (T-470/13, niepublikowanemu, EU:T:2016:452).
- 6 Okoliczności poprzedzające powstanie sporu zostały przedstawione w pkt 1–75 zaskarżonego wyroku w następujący sposób:

„I – Spółki, których dotyczy niniejsza sprawa

- 1 H. Lundbeck A/S [...] jest spółką prawa duńskiego, która kontroluje grupę spółek, w tym Lundbeck Ltd, z siedzibą w Zjednoczonym Królestwie, specjalizującą się w badaniach, opracowywaniu, produkcji, marketingu, sprzedaży i dystrybucji produktów farmaceutycznych służących leczeniu chorób centralnego systemu nerwowego, w tym depresji.

- 2 [H. Lundbeck] jest laboratorium innowacyjnym, mianowicie przedsiębiorstwem, którego działalność skoncentrowana jest na badaniach nad nowymi produktami leczniczymi i na wprowadzaniu ich do obrotu.
- 3 Merck KGaA jest spółką prawa niemieckiego, specjalizującą się w dziedzinie farmacji, która w chwili zawarcia przedmiotowych porozumień posiadała pośrednio, poprzez grupę Merck Generics Holding GmbH, 100% udziałów w spółce zależnej Generics UK Ltd (zwanej dalej »GUK«), odpowiedzialnej za opracowywanie i wprowadzanie do obrotu generycznych produktów leczniczych w Zjednoczonym Królestwie.
- 4 Merck i GUK zostały uznane przez Komisję [...] za jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu prawa konkurencji w momencie zaistnienia okoliczności faktycznych niniejszej sprawy [zwane dalej »Merck (GUK)«].
- 5 Arrow Group A/S, po zmianie firmy w sierpniu 2003 r. – Arrow Group ApS (zwana dalej, bez rozróżniania nazw, »Arrow Group«), jest spółką prawa duńskiego stojącą na czele grupy spółek działającej w szeregu państw członkowskich i zajmującej się od 2001 [roku] opracowywaniem i sprzedażą generycznych produktów leczniczych.
- 6 Arrow Generics [Ltd] jest spółką prawa Zjednoczonego Królestwa, będącą spółką zależną od Arrow Group, początkowo w 100%, a następnie od lutego 2002 r. w 76%.
- 7 Resolution Chemicals Ltd jest spółką prawa Zjednoczonego Królestwa specjalizującą się w produkcji aktywnych składników farmaceutycznych (zwanymi dalej »API«) niezbędnych do wytworzenia generycznych produktów leczniczych. Do września 2009 r. była ona kontrolowana przez Arrow Group.
- 8 Arrow Group, Arrow Generics i Resolution Chemicals zostały uznane przez Komisję za jedno przedsiębiorstwo (zwane dalej »Arrow«) w momencie zaistnienia okoliczności faktycznych niniejszej sprawy.
- 9 Alparma Inc. [była] spółką prawa amerykańskiego prowadzącą działalność na skalę światową w sektorze farmaceutycznym, w szczególności w segmencie generycznych produktów leczniczych. Do grudnia 2008 r. była kontrolowana przez spółkę prawa norweskiego A.L. Industrier AS. Następnie została zakupiona przez przedsiębiorstwo farmaceutyczne ze Zjednoczonego Królestwa, które z kolei zostało zakupione przez przedsiębiorstwo farmaceutyczne ze Stanów Zjednoczonych. W ramach tej restrukturyzacji Alparma Inc. stała się najpierw, w kwietniu 2010 r., spółką Alparma LLC, a następnie w dniu 15 kwietnia 2013 r. spółką Zoetis Products LLC.
- 10 Alparma ApS była spółką prawa duńskiego pośrednio kontrolowaną w 100% przez Alparma Inc. Dysponowała ona szeregiem spółek zależnych w [EOG]. W wyniku szeregu restrukturyzacji w dniu 31 marca 2008 r. Alparma ApS stała się spółką Axellia Pharmaceuticals ApS, a po zmianie firmy w 2010 r. – Xellia Pharmaceuticals ApS [...].
- 11 Alparma Inc., A.L. Industrier AS i Alparma ApS zostały uznane przez Komisję za jedno przedsiębiorstwo (zwane dalej »Alparmą«) w momencie zaistnienia okoliczności faktycznych niniejszej sprawy.

- 12 Ranbaxy Laboratories Ltd jest spółką prawa indyjskiego, specjalizującą się w opracowywaniu i produkcji API oraz generycznych produktów leczniczych.
- 13 Ranbaxy (UK) Ltd jest spółką prawa angielskiego, będącą spółką zależną od spółki Ranbaxy Laboratories, odpowiedzialną za sprzedaż jej produktów w Zjednoczonym Królestwie.
- 14 Ranbaxy Laboratories i Ranbaxy (UK) zostały uznane przez Komisję za jedno przedsiębiorstwo (zwane dalej »Ranbaxy«) w momencie zaistnienia okoliczności faktycznych niniejszej sprawy.

II – Produkt będący przedmiotem niniejszej sprawy i dotyczące go patenty

- 15 Produkt, którego dotyczy niniejsza sprawa, to przeciwdepresyjny produkt leczniczy zawierający API pod nazwą citalopram.
- 16 W 1977 r. [H. Lundbeck] złożył w Danii zgłoszenie patentowe na API citalopram, a także na dwa procesy, alkilowania i cyjanacji, stosowane w produkcji rzeczonoego API. Patenty obejmujące ów API i te dwa procesy (zwane dalej [»oryginalnymi patentami Lundbecka«]) zostały wydane w Danii i w szeregu państw Europy Zachodniej [pomiędzy rokiem] 1977 [a rokiem] 1985.
- 17 Jeśli chodzi o EOG, ochrona wynikająca z oryginalnych patentów [Lundbecka] oraz, w stosownych przypadkach, z dodatkowych świadectw ochronnych [...], przewidzianych w rozporządzeniu Rady (EWG) nr 1768/92 z dnia 18 czerwca 1992 r. dotyczącym stworzenia dodatkowego świadectwa ochronnego dla produktów leczniczych (Dz.U. [1992,] L 182, s. 1), wygasła między rokiem 1994 (w odniesieniu do Niemiec) i rokiem 2003 (w odniesieniu do Austrii). W szczególności w przypadku Zjednoczonego Królestwa oryginalne patenty [Lundbecka] wygasły w styczniu 2002 r.
- 18 Z upływem czasu [H. Lundbeck] opracował inne, bardziej wydajne procesy wytwarzania citalopramu, w odniesieniu do których zgłosił – i często uzyskał – patenty w kilku krajach EOG, a także w ramach Układu o współpracy patentowej Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO) oraz w Europejskim Urzędzie Patentowym (EPO) [(zwane dalej »nowymi patentami na proces Lundbecka«)].
- 19 W szczególności, po pierwsze, w 1998 r. i w 1999 r. [H. Lundbeck] wniósł dwa zgłoszenia patentowe do EPO dotyczące wytwarzania citalopramu w procesach z wykorzystaniem odpowiednio jodu i amidu. W dniu 19 września 2001 r. EPO udzielił [H. Lundbeckowi] patentu chroniącego proces z wykorzystaniem amidu [...], a następnie, w dniu 26 marca 2003 r., patentu chroniącego proces w wykorzystaniem jodu [...].
- 20 Po drugie, w dniu 13 marca 2000 r. [H. Lundbeck] złożył do duńskich organów zgłoszenie patentowe dotyczące procesu produkcji citalopramu, które przewidywało metodę oczyszczania wykorzystywanych soli w drodze krystalizacji. Takie same zgłoszenia zostały złożone w innych krajach EOG, a także w WIPO i EPO. [H. Lundbeck] uzyskał patenty chroniące proces z wykorzystaniem krystalizacji w kilku państwach członkowskich w pierwszej połowie roku 2002, w szczególności w dniu 30 stycznia 2002 r. w odniesieniu do Zjednoczonego Królestwa (zwan[ym] dalej »patentem na krystalizację«). EPO udzielił patentu na krystalizację w dniu 4 września 2002 r. Ponadto [H. Lundbeck] uzyskał już w Niderlandach w dniu 6 listopada 2000 r. wzór użytkowy dotyczący tego procesu [...], czyli patent ważny przez okres sześciu lat, przyznawany bez realnego uprzedniego badania.

- 21 Po trzecie, w dniu 12 marca 2001 r. [H. Lundbeck] złożył do organów Zjednoczonego Królestwa [Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej] zgłoszenie patentowe dotyczące procesu produkcji citalopramu, które przewidywało metodę oczyszczania wykorzystywanych soli w drodze destylacji cienkwarstwowej. Organy Zjednoczonego Królestwa przyznały [H. Lundbeckowi] patent dotyczący tej metody destylacji cienkwarstwowej w dniu 3 października 2001 r. (zwany dalej »patentem na destylację cienkwarstwową«). Jednakże w dniu 23 czerwca 2004 r. ów patent został unieważniony w związku z brakiem cechy nowości w stosunku do innego patentu [H. Lundbecka]. [H. Lundbeck] uzyskał analogiczny patent w Danii w dniu 29 czerwca 2002 r.
- 22 Wreszcie, Lundbeck miał zamiar wprowadzić pod koniec 2002 r. lub z początkiem 2003 r. nowy przeciwdepresyjny produkt leczniczy Cipralax, oparty na API o nazwie escitalopram (lub S-citalopram). Ów nowy produkt leczniczy był skierowany do tych samych pacjentów co pacjenci, którzy mogli być leczeni opatentowanym produktem leczniczym Cipramil [H. Lundbecka], opartym na [(active pharmaceutical ingredient, zwanym dalej »API«)] citalopram. API escitalopram był chroniony za pomocą patentów ważnych przynajmniej do 2012 r.

III – Sporne porozumienia

- 23 W 2002 r. spółka Lundbeck zawarła sześć porozumień w sprawie citalopramu (zwanymi dalej »spornymi porozumieniami«) z czterema przedsiębiorstwami prowadzącymi działalność w zakresie wytwarzania lub sprzedaży generycznych produktów leczniczych, a mianowicie z Merck (GUK), Alpharmą, Arrow i Ranbaxy (zwanymi dalej »[wytwórcami] generycznych produktów leczniczych«).

A – Porozumienia z Merck (GUK)

- 24 [H. Lundbeck] zawarł z Merck (GUK) dwa porozumienia.
- 25 Pierwsze porozumienie weszło w życie w dniu 24 stycznia 2002 r., pierwotnie na okres jednego roku, i obejmowało jedynie terytorium Zjednoczonego Królestwa (zwane dalej »porozumieniem z GUK na Zjednoczone Królestwo«). Zostało ono podpisane przez spółkę zależną [H. Lundbecka] w Zjednoczonym Królestwie, czyli spółkę prawa Zjednoczonego Królestwa – Lundbeck Ltd. Porozumienie to zostało następnie przedłużone na okres sześciu miesięcy upływający w dniu 31 lipca 2003 r. Następnie, po krótkim wejściu Merck (GUK) na rynek w okresie między 1 i 4 sierpnia, drugie przedłużenie porozumienia zostało podpisane przez strony w dniu 6 sierpnia 2003 r. na maksymalny okres sześciu miesięcy, który mógł jednak zostać skrócony w razie braku wystąpienia na drogę sądową przez [H. Lundbecka] przeciwko innym [wytwórcom] generycznych produktów leczniczych, któr[zy] próbowa[li]by wejść na rynek, lub w razie rozstrzygnięcia sporu pomiędzy [H. Lundbeckiem] i Lagap Pharmaceuticals Ltd, kolejnym [wytwórcą] generycznych produktów leczniczych (zwanego dalej »sporem z Lagapem«).
- 26 W myśl tego porozumienia strony przewidują między innymi, że:
- istnieje ryzyko, że niektóre przewidziane przez GUK działania dotyczące wprowadzenia do obrotu, dystrybucji i sprzedaży »Produktów« mogą stanowić naruszenie praw własności intelektualnej [H. Lundbecka] i że mogą one prowadzić do roszczeń ze strony tej spółki (pkt 2.1 [p]orozumienia [z] GUK na Zjednoczone Królestwo), przy czym »Produkty« te

zostały zdefiniowane w pkt 1.1 porozumienia z GUK na Zjednoczone Królestwo jako »produkty z citalopramem opracowane przez GUK w formie surowca luzem lub w postaci tabletek, takie jak określone w załączniku, wytwarzane zgodnie ze specyfikacją produktów przedstawioną przez GUK w dniu podpisania, stanowiącą załącznik 2«;

- biorąc pod uwagę porozumienie zawarte między stronami, [H. Lundbeck] zapłaci na rzecz GUK kwotę 2 mln funtów szterlingów (GBP) w zamian za dostawę »Produktów«, w ilościach przewidzianych w porozumieniu, w dniu 31 stycznia 2002 r. (pkt 2.2 porozumienia z GUK na Zjednoczone Królestwo);
- GUK zobowiązuje się ponadto w zamian za dodatkową płatność w wysokości 1 mln GBP do dostarczenia »Produktów« określonych w załączniku w dniu 2 kwietnia 2002 r. (pkt 2.3 porozumienia z GUK na Zjednoczone Królestwo);
- dokonane płatności i dostawy »Produktów« przez GUK zgodnie z pkt 2.2 i 2.3 porozumienia z GUK na Zjednoczone Królestwo będą stanowić pełne i ostateczne zaspokojenie roszczeń, które [H. Lundbeck] może mieć przeciwko GUK z tytułu naruszenia praw własności intelektualnej w odniesieniu do »Produktów« dostarczonych przez GUK do tej daty (pkt 2.4 porozumienia z GUK na Zjednoczone Królestwo);
- [H. Lundbeck] zobowiązuje się do sprzedaży swoich »Produktów Gotowych« na rzecz GUK, a GUK zobowiązuje się nabywać rzeczne »Produkty Gotowe« wyłącznie od [H. Lundbecka], na potrzeby ich odsprzedaży przez GUK i jego spółki zależne w Zjednoczonym Królestwie przez czas obowiązywania porozumienia i zgodnie z jego treścią (pkt 3.2 porozumienia z GUK na Zjednoczone Królestwo), przy czym »Produkty Gotowe« zostały zdefiniowane w pkt 1.1 porozumienia jako »produkty zawierające citalopram w postaci wyrobów gotowych, przeznaczonych do dostarczenia przez [H. Lundbecka] na rzecz GUK zgodnie z niniejszym porozumieniem«;
- [H. Lundbeck] zobowiązuje się do zapłaty na rzecz GUK kwoty 5 mln GBP zagwarantowanych zysków netto, pod warunkiem że GUK zamówi od tej spółki uzgodnioną ilość »Produktów Gotowych« w czasie obowiązywania porozumienia (lub niższej kwoty obliczonej proporcjonalnie do złożonych zamówień) (pkt 6.2 porozumienia z GUK na Zjednoczone Królestwo).

27 Pierwsze przedłużenie porozumienia przewidywało, między innymi, płatność kwoty w wysokości 400 000 GBP miesięcznie za wykonanie przez GUK pkt 6.2 porozumienia z GUK na Zjednoczone Królestwo i zmieniało definicję »zysków netto«.

28 Drugie przedłużenie porozumienia z GUK na Zjednoczone Królestwo przewidywało, między innymi, płatność kwoty w wysokości 750 000 GBP miesięcznie za wykonanie przez GUK art. 6.2 porozumienia.

29 Porozumienie z GUK na Zjednoczone Królestwo wygasło w dniu 1 listopada 2003 r. w wyniku polubownego zakończenia sporu z Lagapem. Ogółem przez cały czas obowiązywania porozumienia [H. Lundbeck] przekazał na rzecz (GUK) równowartość 19,4 mln EUR.

30 Drugie porozumienie zostało zawarte pomiędzy [H. Lundbeckiem] a GUK w dniu 22 października 2002 r. i dotyczyło EOG z wyjątkiem Zjednoczonego Królestwa (zwane dalej »porozumieniem z GUK na EOG«). Porozumienie to przewidywało zapłatę kwoty 12 mln EUR, w zamian za którą GUK zobowiązał się do niesprzedawania i niedostarczania produktów leczniczych zawierających citalopram na całym terytorium EOG (z wyjątkiem Zjednoczonego Królestwa) i do podjęcia wszelkich racjonalnych starań, aby spółka Natco Pharma Ltd [...], wytwórca API citalopram wykorzystywanego przez Merck (GUK) do sprzedaży jego wersji generycznego citalopramu [...] zaprzestała dostarczania citalopramu lub produktów zawierających citalopram w EOG w okresie obowiązywania porozumienia (pkt 1.1 i 1.2 porozumienia z GUK na EOG). [H. Lundbeck] zobowiązał się do tego, że nie wystąpi z powództwem przeciwko GUK, pod warunkiem że spółka ta będzie respektować swoje zobowiązania wynikające z pkt 1.1 porozumienia z GUK na EOG (pkt 1.3 porozumienia z GUK na EOG).

31 Porozumienie z GUK na EOG wygasło w dniu 22 października 2003 r. Ogółem na mocy tego porozumienia [H. Lundbeck] przekazał na rzecz GUK równowartość 12 mln EUR.

B – Porozumienia z Arrow

32 [H. Lundbeck] podpisał z Arrow dwa porozumienia.

33 Pierwsze z nich, dotyczące terytorium Zjednoczonego Królestwa, zostało zawarte w dniu 24 stycznia 2002 r. pomiędzy [H. Lundbeckiem], z jednej strony, oraz Arrow Generics i Resolution Chemicals (zwanymi dalej łącznie »Arrow UK«), z drugiej strony (zwane dalej »porozumieniem z Arrow UK«).

34 Okres obowiązywania porozumienia z Arrow UK miał początkowo trwać aż do dnia 31 grudnia 2002 r. lub, gdyby miało to miejsce wcześniej, do dnia wydania prawomocnego orzeczenia sądowego w przedmiocie powództwa, które [H. Lundbeck] miał zamiar wnieść przeciwko Arrow UK do sądów Zjednoczonego Królestwa w zakresie zarzucanego tej spółce naruszenia patentów Lundbecka (zwanego dalej »powództwem o stwierdzenie naruszenia przeciwko Arrow«) (pkt 4.1 porozumienia z Arrow UK). Porozumienie to zostało następnie przedłużone dwukrotnie przez podpisanie aneksów. Pierwsze przedłużenie obejmowało okres między dniem 1 stycznia i dniem 1 marca 2003 r. (pkt 3.1 pierwszego aneksu do porozumienia z Arrow UK), podczas gdy drugie przewidywało, że porozumienie to zakończy się albo w dniu 31 stycznia 2004 r., albo siedem dni po podpisaniu orzeczenia sądowego kończącego spór z Lagapem (pkt 4.1 drugiego aneksu do porozumienia z Arrow UK). Ponieważ spór ten został rozstrzygnięty polubownie w dniu 13 października 2003 r., porozumienie z Arrow UK zakończyło się w dniu 20 października [tego samego roku]. Wynika stąd, że łącznie porozumienie to obowiązywało od dnia 24 stycznia 2002 r. do dnia 20 października 2003 r. (czas zwany dalej »czasem obowiązywania porozumienia z Arrow UK«).

35 W odniesieniu do treści porozumienia z Arrow należy zaznaczyć, że:

- motyw pierwszy preambuły tego porozumienia (zwanej dalej »preambułą Arrow UK«) odnosi się w szczególności do faktu, że [H. Lundbeck] jest podmiotem uprawnionym z [patentu] na krystalizację i [patentu na] destylację cienkowarstwową;
- w motywie czwartym preambuły Arrow UK uściślono, że »Arrow [UK] uzyskał od osoby trzeciej licencję na przywóz do Zjednoczonego Królestwa citalopramu

niewyprodukowanego przez [H. Lundbecka] ani za zezwoleniem [H. Lundbecka] »ręczony Citalopram«, definicja ta obejmuje, w celu uniknięcia wszelkich wątpliwości, tylko citalopram przeznaczony do wprowadzania do obrotu i sprzedaży w Zjednoczonym Królestwie, z wyłączeniem citalopramu przeznaczonego do wprowadzania do obrotu i sprzedaży w innych krajach)«;

- w motywie szóstym preambuły Arrow UK wskazano, iż [H. Lundbeck] poddał »ręczony Citalopram« badaniom laboratoryjnym, które dały mu istotne powody, by sądzić, że naruszał on w szczególności patenty, o których mowa w tiret pierwszym powyżej;
- w motyw[ie] siódmym preambuły Arrow UK wyjaśniono, że Arrow UK nie przyznaje się do naruszenia tych patentów, ani zgadza się, że są one ważne, lecz akceptuje fakt, iż [H. Lundbeck] żywi takie przekonanie, którego Arrow UK nie może obalić za pomocą niezbitych dowodów;
- w motywie ósmym preambuły Arrow UK przypomniano, że [H. Lundbeck] groził żądaniem wydania nakazu tymczasowego i że miał zamiar wnieść powództwa o stwierdzenie naruszenia przeciwko Arrow;
- punkt 1.1 tego porozumienia stanowi, że »Arrow [UK], w swoim własnym imieniu oraz w imieniu wszystkich podmiotów z nim stowarzyszonych i powiązanych, zobowiązuje się do tego, że w [czasie obowiązywania porozumienia z Arrow UK] na terytorium Zjednoczonego Królestwa nie będzie produkować, zbywać, oferować zbycia, używać ani, po drugiej dacie dostawy, przywozić lub przechowywać do sprzedaży lub innego celu (1) [ręczonego Citalopramu] ani (2) jakiegokolwiek innego citalopramu, który według [H. Lundbecka] narusza jego prawa własności [intelektualnej], oraz, aby umożliwić [H. Lundbeckowi] ustalenie występowania lub braku naruszenia, do dostarczenia mu w [czasie obowiązywania porozumienia z Arrow UK] wystarczających próbek do celów analizy, co najmniej jeden miesiąc przed rozpoczęciem jakiegokolwiek wytwarzania, przywozu, sprzedaży lub oferty sprzedaży, których Arrow [UK] miałby zamiar dokonać w oczekiwaniu na orzeczenie końcowe niepodlegające zaskarżeniu w [ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa własności intelektualnej przeciwko Arrow] [...]«;
- punkt 1.2 tego porozumienia mówi o zgodzie Arrow UK na to, aby zobowiązania z jego strony, o których mowa w pkt 1.1 porozumienia z Arrow UK, zostały powtórzone w postanowieniu, o wydanie którego [H. Lundbeck] zwróci się do sądu Zjednoczonego Królestwa;
- w pkt 2.1 tego porozumienia przypomniano, że [H. Lundbeck] wnieś powództwo o stwierdzenie naruszenia przeciwko Arrow jak najszybciej, a w każdym razie nie później niż do dnia 31 marca 2002 r.;
- punkt 2.2 tego porozumienia stanowi, że w świetle zobowiązań, o których mowa w pkt 1.1 porozumienia z Arrow UK, oraz faktu, iż Arrow UK nie zażąda »cross-undertaking in damages« (kwoty, którą na podstawie prawa angielskiego [H. Lundbeck] powinien złożyć w sądzie, gdyby zażądał wydania nakazu w ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa własności intelektualnej przeciwko Arrow), [H. Lundbeck] wypłaci na rzecz Arrow UK 5 mln GBP w czterech ratach, przy czym kwota ta została następnie zwiększona o 450 000 GBP, zgodnie z pkt 2.1 pierwszego aneksu do porozumienia z Arrow UK, i o 1,350 mln GBP, zgodnie z pkt 2.1 i 3 drugiego aneksu do tego porozumienia;

- punkt 2.3 tego porozumienia stanowi, że w przypadku, gdyby w orzeczeniu końcowym wydanym w ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia przeciwko Arrow stwierdzono, że Arrow UK nie naruszył praw własności intelektualnej [H. Lundbecka], kwota przewidziana w pkt 2.2 tego porozumienia stanowić będzie pełne odszkodowanie, które Arrow UK mógłby uzyskać od [H. Lundbecka] za straty poniesione w związku ze zobowiązaniami wynikającymi z pkt 1.1 porozumienia z Arrow UK;
 - punkt 3.4 porozumienia przewiduje, że Arrow UK dostarczy [H. Lundbeckowi] swoje zapasy »rzeczonego citalopramu« w dwóch etapach, z których pierwszy, dotyczący około 3,975 mln tabletek w opakowaniach kartonowych, powinien nastąpić najpóźniej w dniu 6 lutego 2002 r., a drugi, dotyczący około 1,1 mln tabletek luzem, najpóźniej w dniu 15 lutego 2002 r.
- 36 Ponadto należy wyjaśnić, że w dniu 6 lutego 2002 r. [H. Lundbeck] uzyskał postanowienie, o którym mowa w pkt 1.2 porozumienia z Arrow UK [...].
- 37 Drugie porozumienie, dotyczące terytorium Danii, zostało zawarte w dniu 3 czerwca 2002 r. pomiędzy [H. Lundbeckiem] i Arrow Group (zwane dalej »duńskim porozumieniem z Arrow«).
- 38 Okres obowiązywania duńskiego porozumienia z Arrow miał trwać od jego podpisania w dniu 3 czerwca 2002 r. do dnia 1 kwietnia 2003 r. lub, gdyby okres ten był krótszy, do dnia wydania prawomocnego orzeczenia sądowego w przedmiocie powództwa o stwierdzenie naruszenia przeciwko Arrow. Ponieważ takie orzeczenie nie zostało wydane, porozumienie to pozostawało w mocy w okresie od dnia 3 czerwca 2002 r. do dnia 1 kwietnia 2003 r. [...].
- 39 W odniesieniu do treści duńskiego porozumienia z Arrow należy zaznaczyć, że:
- motywy pierwszy, trzeci i od piątego do dziewiątego preambuły tego porozumienia odpowiadają zasadniczo motywom pierwszemu, czwartemu i od szóstego do ósmego preambuły Arrow UK, przy czym motyw dziewiąty duńskiej preambuły Arrow odwołuje się do postanowienia [o którym mowa w 1.2 porozumienia z Arrow UK];
 - punkt 1.1 tego porozumienia stanowi, że »Arrow [Group] zgadza się na anulowanie i zaprzestanie przywozu, wytwarzania, produkcji, sprzedaży lub wprowadzania do obrotu w inny sposób produktów zawierających citalopram, naruszających zdaniem [H. Lundbecka] jego prawa własności intelektualnej na terytorium [duńskim] w czasie obowiązywania [duńskiego porozumienia z Arrow]«;
 - punkt 2.1 tego porozumienia stanowi, że tytułem wynagrodzenia za zobowiązania podjęte przez Arrow Group [H. Lundbeck] zapłaci na rzecz tej grupy kwotę 500 000 dolarów amerykańskich (USD);
 - punkt 2.2 tego porozumienia stanowi, że w przypadku, gdyby w orzeczeniu końcowym wydanym w ramach powództwa o stwierdzenie naruszenia przeciwko Arrow stwierdzono, że Arrow Group nie naruszyła praw własności intelektualnej [H. Lundbecka], kwota przewidziana w pkt 2.1 tego porozumienia stanowić będzie pełne odszkodowanie, które Arrow Group mogłaby uzyskać od [H. Lundbecka] za straty poniesione przez grupę w związku ze zobowiązaniami wynikającymi z pkt 1.1 duńskiego porozumienia z Arrow;

- w pkt 3.1 owego porozumienia dodano, iż [H. Lundbeck] nabywa za cenę 147 000 USD zapasy citalopramu posiadane przez Arrow Group, wynoszące około 1 mln tabletek.

C – Porozumienie z Alpharmą

40 [H. Lundbeck] podpisał porozumienie z Alpharmą w dniu 22 lutego 2002 r. (zwane dalej »porozumieniem z Alpharmą«) na okres od tego dnia do dnia 30 czerwca 2003 r. [...]

41 Przed zawarciem tego porozumienia, w styczniu 2002 r. Alpharma zakupiła od spółki Alfred E. Tiefenbacher GmbH & Co. [...] zapasy tabletek generycznego citalopramu stworzonego na bazie API citalopram, wyprodukowanych przez indyjską spółkę Cipla przy zastosowaniu jej procesów [...], a także zamówiła ich kolejne dostawy.

42 W odniesieniu do preambuły porozumienia z Alpharmą należy stwierdzić w szczególności, że:

- w motywie pierwszym przypomniano, że »[H. Lundbeck] jest właścicielem praw własności intelektualnej, które obejmują w szczególności patenty dotyczące produkcji [...] API 'Citalopram' (pisanego z wielkiej litery 'C' w całym tekście umowy), w tym patenty wymienione w załączniku A« do tego porozumienia [...];
- w motywie drugim stwierdzono, iż [H. Lundbeck] produkuje i sprzedaje produkty farmaceutyczne zawierające »Citalopram« we wszystkich państwach członkowskich, a także w Norwegii i Szwajcarii, a kraje te są łącznie zwane »Terytorium«;
- motywy trzeci i czwarty odnoszą się do faktu, że Alpharma wyprodukowała lub zakupiła produkty farmaceutyczne zawierające »Citalopram« na »Terytorium«, i to bez zgody [H. Lundbecka];
- w motywach piątym i szóstym zwrócono uwagę na fakt, że produkty Alpharmy zostały poddane przez [H. Lundbecka] badaniom laboratoryjnym, których wyniki dały uzasadnione powody do tego, by przypuszczać, iż metody produkcji wykorzystane do wytworzenia tych produktów naruszają jego prawa własności intelektualnej;
- w motywie siódmym przypomniano, że w dniu 31 stycznia 2002 r. [H. Lundbeck] wniósł powództwo do sądu Zjednoczonego Królestwa (zwane dalej »powództwem o stwierdzenie naruszenia [praw własności intelektualnej] przeciwko Alpharmie«) w celu uzyskania zakazu skierowanego przeciwko »sprzedaży przez Alpharmę produktów zawierających Citalopram z powodu naruszenia praw własności intelektualnej [H. Lundbecka]«;
- motyw ósmy wskazuje, iż Alpharma przyznaje, że ustalenia [H. Lundbecka] są prawidłowe, i zobowiązuje się ona nie wprowadzać do obrotu »takich produktów«;
- w motywach dziewiątym i dziesiątym wyjaśniono, że [H. Lundbeck]:
 - »zgadza się zapłacić Alpharmie rekompensatę w celu uniknięcia sporu patentowego«, którego wynik nie może zostać przewidziany z całkowitą pewnością i który byłby kosztowny i czasochłonny;

- »w celu rozstrzygnięcia sporu, zgadza się na zakupienie od Alpharmy jej całych zapasów produktów zawierających Citalopram i na zapłacenie jej rekompensaty za owe produkty«.

43 W odniesieniu do treści porozumienia z Alpharmą, należy zauważyć w szczególności, że:

- punkt 1.1 stanowi, że Alpharma i jej spółki zależne »anulują, zatrzymają i zaniechają przywozu, [...] produkcji [...] i sprzedaży produktów farmaceutycznych zawierających Citalopram na Terytorium [...] w [odpowiednim okresie]« i że [H. Lundbeck] wycofa powództwo o stwierdzenie naruszenia przeciwko Alpharmie;
- w tym samym punkcie uściślono, że nie ma on zastosowania do escitalopramu;
- punkt 1.2 stanowi, że »[w] przypadku jakiegokolwiek naruszenia obowiązku ustanowionego w [pkt 1.1] lub na wniosek [H. Lundbecka] Alpharma [...] podda się dobrowolnie tymczasowemu zakazowi wydanemu przez dowolny właściwy sąd w jakimkolwiek państwie znajdującym się na Terytorium« i że [H. Lundbeck] może uzyskać taki nakaz bez złożenia zabezpieczenia;
- w pkt 1.3 wyjaśniono, że tytułem rekompensaty za zobowiązania przewidziane w tym porozumieniu oraz w celu uniknięcia kosztów i długotrwałego sporu [H. Lundbeck] zapłaci Alpharmie kwotę 12 mln USD, z czego 11 mln za produkty Alpharmy zawierające »Citalopram«, w trzech transzach w wysokości 4 mln każda, podlegających zapłacie w odpowiednio w dniach 31 marca 2002 r., 31 grudnia 2002 r. i 30 czerwca 2003 r.;
- punkt 2.2 stanowi, że najpóźniej do dnia 31 marca 2002 r. Alpharma dostarczy [H. Lundbeckowi] wszystkie zapasy produktów zawierających »Citalopram«, którymi dysponuje w tym dniu, to jest 9,4 mln tabletek znajdujących się już w jej posiadaniu w chwili zawarcia porozumienia z Alpharmą oraz 16 mln tabletek, które zostały przez nią zamówione.

44 Załącznik A [porozumienia z Alpharmą] zawiera listę 28 zgłoszeń praw własności intelektualnej złożonych przez [H. Lundbecka] przed podpisaniem owego [porozumienia], z których dziewięć zostało już do tego dnia uwzględnionych. Rzeczne prawa własności intelektualnej dotyczyły procesów służących produkcji API citalopram, objętych [patentem] na krystalizację i [patentem na] destylację cienkobarstwową.

45 Ponadto należy wyjaśnić, że w dniu 2 maja 2002 r. sąd Zjednoczonego Królestwa wydał postanowienie ugodowe przewidujące, że postępowanie w przedmiocie powództwa o stwierdzenie naruszenia przeciwko Alpharmie zostaje zawieszona ze względu na zawarcie porozumienia pomiędzy [H. Lundbeckiem] i między innymi Alpharmą, zgodnie z którym ta ostatnia i jej spółki zależne »anulują, zatrzymają i zaniechają przywozu, [...] produkcji [...] i sprzedaży [...] w [państwach członkowskich], w Norwegii i w Szwajcarii (»Oдноśne Terytoria«) produktów farmaceutycznych zawierających citalopram wyprodukowany za pomocą procesów będących przedmiotem [patentu na krystalizację i patentu na destylację cienkobarstwową] przyznanych przez władze Zjednoczonego Królestwa] lub innych równoważnych patentów uzyskanych lub objętych żądaniem na Oдноśnych Terytoriach do dnia 30 czerwca 2002 r.«. [...]

D – Porozumienie z Ranbaxy

46 W dniu 16 czerwca 2002 r. [H. Lundbeck] podpisał porozumienie z Ranbaxy Laboratories (zwane dalej »porozumieniem z Ranbaxy«) na okres 360 dni. Na podstawie aneksu podpisanego w dniu 19 lutego 2003 r. (zwanego dalej »aneksem Ranbaxy«) porozumienie to zostało przedłużone do dnia 31 grudnia 2003 r. Tak więc obowiązywało ono w sumie od dnia 16 czerwca 2002 r. do dnia 31 grudnia 2003 r. [...]

47 Zgodnie z preambułą porozumienia z Ranbaxy (zwaną dalej »preambułą Ranbaxy«):

- Spółka Ranbaxy Laboratories dokonała w Indiach dwóch zgłoszeń patentowych dotyczących citalopramu i wytwarzała produkty lecznicze zawierające citalopram z zamiarem wprowadzenia ich na rynek, w szczególności w EOG (motywy drugi i trzeci preambuły Ranbaxy oraz załącznik A do porozumienia z Ranbaxy);
- [H. Lundbeck] przeprowadził badania laboratoryjne dotyczące owego citalopramu i stwierdził na ich podstawie, że stosowane procesy naruszają patent na amid i patent na jod [o których mowa w pkt 19 zaskarżonego wyroku], przy czym ten ostatni [patent] nie został jeszcze przyznany (zob. pkt [19] zaskarżonego wyroku), podczas gdy spółka Ranbaxy Laboratories kwestionuje istnienie takich naruszeń (motywy piąty i ósmy preambuły Ranbaxy);
- [H. Lundbeck] i Ranbaxy Laboratories doszły do porozumienia w celu uniknięcia sporu patentowego, który byłby kosztowny i czasochłonny, a którego wynik nie mógł zostać przewidziany z całkowitą pewnością (motyw dziewiąty preambuły).

48 W treści porozumienia z Ranbaxy wskazano w szczególności, co następuje:

- »[z] zastrzeżeniem warunków i płatności ze strony [H. Lundbecka] przewidzianych w [tym porozumieniu] Ranbaxy Laboratories nie rości sobie żadnego prawa do [z]głoszenia [p]atentowego [wskazanego w jego preambule] ani do żadnej metody produkcji stosowanej przez Ranbaxy Laboratories, a także anuluje, wstrzymuje i kończy produkcję lub sprzedaż opartych na nich produktów farmaceutycznych [w szczególności w EOG] w okresie obowiązywania tego porozumienia (pkt 1.1 porozumienia z Ranbaxy i pkt 1.0 aneksu Ranbaxy);
- ‘w wypadku naruszenia zobowiązań ustanowionych w pkt 1.1 lub na wniosek spółki [H. Lundbeck]’ Ranbaxy Laboratories i Ranbaxy (UK) zgadzają się poddać się nakazom tymczasowym wydanym przez właściwe sądy krajowe, przyjmując, iż [H. Lundbeck] nie ma obowiązku złożenia gwarancji ani podjęcia żadnego zobowiązania innego niż te, które wynikają z niniejszego porozumienia (pkt 1.2 porozumienia z Ranbaxy);
- biorąc pod uwagę porozumienie zawarte między stronami, [H. Lundbeck] zapłaci na rzecz Ranbaxy Laboratories kwotę 9,5 mln USD w transzach rozłożonych w odnośnym okresie (pkt 1.3 porozumienia z Ranbaxy i pkt 2.0 aneksu Ranbaxy);
- [H. Lundbeck] będzie sprzedawał na rzecz Ranbaxy Laboratories lub Ranbaxy (UK) tabletki citalopramu z rabatem w wysokości 40% od ceny fabrycznej w celu ich sprzedaży przez powyższe spółki na rynku Zjednoczonego Królestwa (pkt 1.3 i załącznik B do porozumienia z Ranbaxy);

- [H. Lundbeck] i Ranbaxy Laboratories zobowiązują się nie wnosić przeciwko sobie wzajemnych powództw sądowych opartych na którymkolwiek z patentów, o których mowa powyżej w samym porozumieniu (pkt 1.4 porozumienia z Ranbaxy)«.

IV – Działania Komisji w sektorze farmaceutycznym oraz postępowanie administracyjne

- 49 W październiku 2003 r. Komisja została poinformowana przez Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen (KFST, duński organ ochrony konkurencji i konsumentów) o istnieniu [spornych] porozumień.
- 50 Ponieważ większość z nich dotyczyła całości EOG lub w każdym razie państw członkowskich innych niż Królestwo Danii, uzgodniono, że Komisja zbada ich zgodność z prawem konkurencji, natomiast KFST nie będzie kontynuować badania tego zagadnienia.
- 51 Między 2003 r. a 2006 r. Komisja przeprowadziła kontrole, w rozumieniu art. 20 ust. 4 rozporządzenia [nr 1/2003] w [H. Lundbecku] i w innych spółkach prowadzących działalność w sektorze farmaceutycznym. Komisja skierowała również do [H. Lundbecka] i do innej spółki żądania udzielenia informacji w rozumieniu art. 18 ust. 2 tego rozporządzenia.
- 52 W dniu 15 stycznia 2008 r. Komisja wydała decyzję w sprawie wszczęcia dochodzenia dotyczącego sektora farmaceutycznego zgodnie z art. 17 rozporządzenia nr 1/2003 (sprawa COMP/D2/39514). Jedyne artykuły tej decyzji wskazywały, że prowadzone dochodzenie dotyczyło wprowadzenia na rynek innowacyjnych i generycznych produktów leczniczych stosowanych u ludzi.
- 53 W dniu 8 lipca 2009 r. Komisja wydała komunikat mający za przedmiot syntezę sprawozdania z dochodzenia w sektorze farmaceutycznym. Komunikat ten zawierał w załączniku technicznym pełną wersję tego sprawozdania z dochodzenia w postaci dokumentu roboczego Komisji, dostępnego wyłącznie w języku angielskim.
- 54 W dniu 7 stycznia 2010 r. Komisja wszczęła formalne postępowanie przeciwko [H. Lundbeckowi].
- 55 W ciągu 2010 r. i pierwszego półrocza 2011 r. Komisja skierowała żądania udzielenia informacji do [H. Lundbecka] i do innych spółek będących stronami spornych porozumień.
- 56 W dniu 24 lipca 2012 r. Komisja wszczęła postępowanie przeciwko spółkom będącym stronami spornych porozumień i wysłała do nich, a także do [H. Lundbecka], pismo w sprawie przedstawienia zarzutów.

[...]

- 60 W dniu 19 czerwca 2013 r. Komisja wydała [sporną] decyzję.

V – [Sporna] decyzja

- 61 W [spornej] decyzji Komisja uznała, iż sporne porozumienia stanowiły ograniczenie konkurencji ze względu na cel w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE i art. 53 ust. 1 porozumienia [o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r. (Dz.U. 1994, L 1, s. 3)] (art. 1 ust. 1 [spornej] decyzji).

62 Oba porozumienia zawarte pomiędzy przedsiębiorstwami [H. Lundbeck] i Merck (GUK) zostały uznane za jednolite i ciągłe naruszenie trwające od dnia 24 stycznia 2002 r. do dnia 1 listopada 2003 r.

63 Jak wynika ze streszczenia zawartego w motywach 824–874 [spornej] decyzji, Komisja oparła się w tym względzie w szczególności na następujących elementach:

- w chwili zawarcia porozumień [H. Lundbeck] i Merck (GUK) byli konkurentami, przynajmniej potencjalnymi, w Zjednoczonym Królestwie i w EOG, a przed drugim przedłużeniem porozumienia brytyjskiego – także rzeczywistymi konkurentami w Zjednoczonym Królestwie;
- na podstawie tych porozumień [H. Lundbeck] dokonał na rzecz Merck (GUK) transferu istotnych wartości majątkowych;
- ów transfer wartości majątkowych był związany z akceptacją przez Merck (GUK) ograniczeń w wejściu na rynek zawartych we wspomnianych porozumieniach, a w szczególności z jego zobowiązaniem do niesprzedawania [API citalopramu produkowanego przez Natco Pharma] lub jakiegokolwiek innego citalopramu generycznego w Zjednoczonym Królestwie i w EOG w odnośnym okresie obowiązywania tych porozumień;
- ów transfer wartości majątkowych odpowiadał w przybliżeniu zyskom, które Merck (GUK) miał nadzieję osiągnąć, gdyby udało mu się wejść na rynek z powodzeniem;
- [H. Lundbeck] nie mógłby uzyskać takich ograniczeń, powołując się na swoje patenty dotyczące procesu uzyskiwania związku chemicznego, zważywszy, że zobowiązania spoczywające na Merck (GUK) na mocy tych porozumień wykraczały poza zakres praw przyznanych podmiotom uprawnionym z patentów na procesy;
- porozumienia te nie przewidywały po stronie [H. Lundbecka] żadnego zobowiązania do powstrzymania się od wniesienia powództwa o stwierdzenie naruszenia praw własności intelektualnej przeciwko Merck (GUK) w sytuacji, gdyby Merck (GUK) wszedł na rynek z generycznym citalopramem po ich wygaśnięciu.

64 Oba porozumienia zawarte pomiędzy Arrow i [H. Lundbeckiem] zostały uznane za jednolite i ciągłe naruszenie trwające od dnia 24 stycznia 2002 r. do dnia 20 października 2003 r.

65 Jak wynika ze streszczenia zawartego w motywach 962 i 1013 [spornej] decyzji, które odnoszą się, odpowiednio, do porozumienia z Arrow UK i duńskiego porozumienia z Arrow, Komisja oparła się w szczególności na następujących elementach:

- w chwili zawarcia tych porozumień [H. Lundbeck] i Arrow byli konkurentami, przynajmniej potencjalnymi, w Zjednoczonym Królestwie i w Danii;
- na podstawie tych porozumień [H. Lundbeck] dokonał na rzecz Arrow transferu istotnych wartości majątkowych;
- ów transfer wartości majątkowych był związany z akceptacją przez Arrow ograniczeń w wejściu na rynek citalopramu w Zjednoczonym Królestwie i w Danii, zawartych we

wspomnianych porozumieniach, a w szczególności ze zobowiązaniem się przez Arrow do niesprzedawania citalopramu generycznego, który – zdaniem [H. Lundbecka] – naruszał jego patenty, w odnośnych okresach obowiązywania tych porozumień;

- ów transfer wartości majątkowych odpowiadał w zasadzie zyskom, jakie Arrow mógłby osiągnąć, gdyby udało się mu wejść na rynek z powodzeniem;
- [H. Lundbeck] nie mógłby uzyskać takich ograniczeń na podstawie swoich nowych patentów, zważywszy, że zobowiązania spoczywające na Arrow na mocy tych porozumień wykraczały poza zakres praw przyznanych podmiotowi uprawnionemu z patentów na procesy;
- porozumienia te nie przewidywały po stronie [H. Lundbecka] żadnego zobowiązania do powstrzymania się od wniesienia powództwa o stwierdzenie naruszenia praw własności intelektualnej przeciwko Arrow w sytuacji, gdyby po wygaśnięciu jednego z tych porozumień Arrow wszedł na rynek Zjednoczonego Królestwa lub Danii z generycznym citalopramem.

66 Co się tyczy porozumienia z Alpharmą, jak wynika ze streszczenia zawartego w motywie 1087 [spornej] decyzji, Komisja oparła się w szczególności na następujących elementach:

- w chwili zawarcia tego porozumienia [H. Lundbeck] i Alpharma byli konkurentami, przynajmniej potencjalnymi, w szeregu państw EOG;
- na podstawie tego porozumienia [H. Lundbeck] dokonał na rzecz Alpharmy transferu istotnych wartości majątkowych;
- ów transfer wartości majątkowych był związany z akceptacją przez Alpharmę ograniczeń w zakresie jej wejścia na rynek, zawartych we wspomnianym porozumieniu, a w szczególności ze zobowiązaniem się przez Alpharmę do niesprzedawania jakiegokolwiek citalopramu generycznego w EOG w odnośnym okresie;
- ów transfer wartości majątkowych odpowiadał w zasadzie zyskom, jakie Alpharma mogłaby osiągnąć, gdyby udało jej się wejść na rynek z powodzeniem;
- [H. Lundbeck] nie mógłby uzyskać takich ograniczeń na podstawie swoich patentów na procesy krystalizacji i destylacji cienkowarstwowej, zważywszy, że zobowiązania spoczywające na Alpharmie na mocy tego porozumienia wykraczały poza zakres praw przyznanych podmiotowi uprawnionemu z patentów na procesy;
- porozumienie to nie przewidywało po stronie [H. Lundbecka] żadnego zobowiązania do powstrzymania się od wniesienia powództwa o stwierdzenie naruszenia praw własności intelektualnej przeciwko Alpharmie w sytuacji, gdyby Alpharma weszła na rynek z generycznym citalopramem po wygaśnięciu porozumienia.

67 Co się tyczy porozumienia z Ranbaxy, jak wynika ze streszczenia zawartego w motywie 1174 [spornej] decyzji, Komisja oparła się w szczególności na następujących elementach:

- w chwili zawarcia tego porozumienia [H. Lundbeck] i Ranbaxy byli konkurentami, przynajmniej potencjalnymi, w szeregu państw EOG;

- na podstawie tego porozumienia [H. Lundbeck] dokonał na rzecz Ranbaxy transferu istotnych wartości majątkowych;
- ów transfer wartości majątkowych był związany z akceptacją przez Ranbaxy ograniczeń w zakresie jego wejścia na rynek, zawartych we wspomnianym porozumieniu, a w szczególności ze zobowiązaniem się przez Ranbaxy do nieprodukcowania i niesprzedawania citalopramu w EOG w odnośnym okresie, czy to za pośrednictwem jego spółek zależnych, czy też poprzez osoby trzecie;
- ów transfer wartości majątkowych znacznie przekraczał zyski, jakie Ranbaxy mogło uzyskać ze sprzedaży generycznego citalopramu, który dotychczas produkowało;
- [H. Lundbeck] nie mógłby uzyskać takich ograniczeń, powołując się na swoje patenty dotyczące procesu uzyskiwania związku chemicznego, zważywszy, że zobowiązania spoczywające na Ranbaxy na mocy tego porozumienia wykraczały poza zakres praw przyznanych podmiotowi uprawnionemu z patentów na procesy;
- porozumienie to nie przewidywało po stronie [H. Lundbecka] żadnego zobowiązania do powstrzymania się od wniesienia powództwa o stwierdzenie naruszenia praw własności intelektualnej przeciwko Ranbaxy w sytuacji, gdyby Ranbaxy weszło na rynek ze swoim generycznym citalopramem po wygaśnięciu [tego] porozumienia.

68 Komisja nałożyła ponadto grzywny na wszystkie strony spornego porozumienia. Oparła się ona w tym zakresie na wytycznych [w sprawie metody ustalania grzywien] z 2006 r. Komisja zastosowała wobec [H. Lundbecka] ogólną metodę przedstawioną w wytycznych [w sprawie metody ustalania grzywien] z 2006 r., opartą na wartości sprzedaży rozpatrywanego produktu, zrealizowanej przez każdego uczestnika kartelu (motywy 1316–1358 [spornej] decyzji). Natomiast w odniesieniu do pozostałych stron spornych porozumień, to znaczy [wytwórców] generycznych produktów leczniczych, Komisja skorzystała z przewidzianej w pkt 37 owych wytycznych możliwości odstąpienia od wspomnianej metody z uwagi na szczególne okoliczności sprawy odnoszące się do tych stron (motyw 1359 [spornej] decyzji).

69 I tak, co się tyczy innych niż [H. Lundbeck] stron spornych porozumień, Komisja uznała, że w celu ustalenia kwoty podstawowej grzywny i zapewnienia jej wystarczająco odstrasżającego skutku należy uwzględnić wartości kwot, które [H. Lundbeck] przekazał im na mocy tych porozumień, i to bez rozróżniania naruszeń w zależności od ich charakteru i zasięgu geograficznego, czy też na podstawie udziałów w rynku zainteresowanych przedsiębiorstw, które to czynniki zostały poruszone w [spornej] decyzji jedynie w trosce o jej zupełność (motyw 1361 [spornej] decyzji).

70 Natomiast w stosunku do [H. Lundbecka] Komisja zastosowała ogólną metodę przedstawioną w wytycznych [w sprawie metody ustalania grzywien] z 2006 r., opierając się na wartości sprzedaży na odnośnym rynku. Mając na uwadze okoliczność, że sprzedaż citalopramu [H. Lundbecka] znacznie spadła w okresie obowiązywania spornych porozumień i że owe porozumienia nie obejmowały pełnego roku obrotowego, Komisja obliczyła średnią roczną wartość sprzedaży. W tym celu obliczyła najpierw średnią miesięczną wartość sprzedaży citalopramu przez [H. Lundbecka] w czasie obowiązywania każdego ze spornych porozumień, a następnie pomnożyła tak uzyskaną wartość przez dwanaście (motyw 1326 i przypis nr 2215 [spornej] decyzji).

- 71 Ponadto Komisja nałożyła na [H. Lundbecka] cztery odrębne grzywny, ponieważ uznała, iż sześć spornych porozumień implikuje cztery odrębne naruszenia, w zakresie w jakim dwa porozumienia pomiędzy [H. Lundbeckiem] i Merck (GUK) doprowadziły do jednolitego i ciągłego naruszenia, podobnie jak dwa porozumienia pomiędzy [H. Lundbeckiem] i Arrow. Aby uniknąć nałożenia nieproporcjonalnej grzywny, Komisja zastosowała jednak, w świetle okoliczności sprawy, współczynnik korygujący w dół oparty na metodzie odzwierciedlającej pokrywanie się zasięgu geograficznego i czasowego poszczególnych naruszeń (motyw 1329 [spornej] decyzji). Ta metoda doprowadziła do obniżki w wysokości 15% w odniesieniu do każdego naruszenia, w przypadku którego stwierdzono takie pokrywanie się (przypis nr 2218 [spornej] decyzji).
- 72 Ze względu na wagę stwierdzonych naruszeń, które Komisja zakwalifikowała jako »poważne«, ponieważ [według spornego porozumienia] wiązały się one z wykluczeniem z rynku, na duży udział rynkowy [H. Lundbecka] w zakresie produktów, których naruszenia dotyczyły, na bardzo szeroki zakres geograficzny spornych porozumień i na fakt, iż wszystkie te porozumienia zostały wprowadzone w życie, Komisja uznała, że część wartości sprzedaży, którą należy zastosować, musi zostać ustalona na 11% w odniesieniu do naruszeń, których zakres geograficzny obejmował cały EOG, i na 10% w przypadku pozostałych naruszeń (motywy 1331 i 1332 [spornej] decyzji).
- 73 Komisja zastosowała do tej kwoty mnożnik w celu uwzględnienia czasu trwania naruszeń (motywy 1334–1337 [spornej] decyzji) i kwotę dodatkową w wysokości 10% za pierwsze popełnione naruszenie, mianowicie naruszenie dotyczące porozumień zawartych z Arrow, na podstawie [pkt] 25 wytycznych [w sprawie metody ustalania grzywien] z 2006 r., celem zapewnienia, że grzywny nałożone na [H. Lundbecka i Lundbeck Ltd] będą miały wystarczający skutek odstrasżający (motyw 1340 [spornej] decyzji).
- 74 Biorąc pod uwagę łączny czas trwania dochodzenia, Komisja przyznała jednak obniżkę o 10% kwoty grzywien nałożonych na wszystkich adresatów [spornej] decyzji (motywy 1349 i 1380 [spornej] decyzji).
- 75 Na podstawie tych rozważań i zważywszy na fakt, iż porozumienie z GUK na Zjednoczone Królestwo zostało podpisane przez Lundbeck Ltd, Komisja nałożyła na [H. Lundbecka] grzywnę w łącznej wysokości 93 766 000 EUR, z czego kwota 5 306 000 EUR podlegała zapłacie na zasadzie odpowiedzialności solidarnej z Lundbeck Ltd; grzywna ta rozkłada się w następujący sposób (motywy 1238, 1358 i art. 2 [spornej] decyzji):
- 19 893 000 EUR z tytułu porozumień zawartych z Merck (GUK), z czego kwota 5 306 000 EUR podlega zapłacie na zasadzie odpowiedzialności solidarnej z Lundbeck Ltd;
 - 12 951 000 EUR z tytułu porozumień zawartych z Arrow;
 - 31 968 000 EUR z tytułu porozumienia zawartego z Alpharmą;
 - 28 954 000 EUR z tytułu porozumienia zawartego z Ranbaxy”.

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

- 7 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 30 sierpnia 2013 r. H. Lundbeck i Lundbeck Ltd (zwane dalej łącznie „Lundbeckiem”) wniosły skargę o stwierdzenie częściowej nieważności spornej decyzji i obniżenie kwoty nałożonych na nie przez Komisję grzywien.
- 8 Na poparcie swej skargi Lundbeck podniósł dziesięć zarzutów; przedmiotem niniejszego odwołania jest nieuwzględnienie pierwszych sześciu z nich, a także dziewiątego i dziesiątego. W zarzucie pierwszym Lundbeck zakwestionował zawarte w spornej decyzji stwierdzenie, zgodnie z którym producenci generycznych produktów leczniczych i Lundbeck były w chwili zawierania spornych porozumień przynajmniej potencjalnymi konkurentami. Zarzuty od drugiego do szóstego zostały w istocie oparte na naruszeniu art. 101 ust. 1 TFUE ze względu na zakwalifikowanie przez Komisję spornych porozumień jako „ograniczenia konkurencji ze względu na cel”. W zarzutach dziewiątym i dziesiątym Lundbeck zakwestionował tytułem ewentualnym nałożenie w odniesieniu doń grzywien i, tytułem w dalszej kolejności ewentualnym, sposób obliczenia kwot tych grzywien.
- 9 Zaskarżonym wyrokiem Sąd oddalił tę skargę w całości.

Postępowanie przed Trybunałem

- 10 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 18 listopada 2016 r. Lundbeck wniósł niniejsze odwołanie.
- 11 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 24 listopada 2016 r. Lundbeck wniósł do Trybunału o utajnienie wobec European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA), interwenienta w pierwszej instancji, poufnej wersji spornej decyzji, identycznej jak ta utajniona przez Sąd w ramach sprawy T-472/13 (Lundbeck/Komisja). Postanowieniem z dnia 13 grudnia 2016 r., Lundbeck/Komisja (C-591/16 P, niepublikowanym, EU:C:2016:967), prezes Trybunału uwzględnił ten wniosek. EFPIA doręczono zatem jedynie jawną wersję spornej decyzji.
- 12 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 10 marca 2017 r. Zjednoczone Królestwo złożyło wniosek o dopuszczenie do niniejszego postępowania odwoławczego w charakterze interwenienta popierającego żądania Komisji. Postanowieniem z dnia 5 lipca 2017 r., Lundbeck/Komisja (C-591/16 P, niepublikowanym, EU:C:2017:532), prezes Trybunału uwzględnił ten wniosek. Niemniej jednak na wniosek Lundbecka prezes Trybunału utajnił wobec Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej poufną wersję spornej decyzji, skutkiem czego temu państwu członkowskiemu została doręczona jedynie jawna jej wersja.
- 13 W odpowiedzi na złożony przez Lundbecka wniosek z dnia 17 marca 2017 r. prezes Trybunału pozwolił mu na złożenie repliki.
- 14 Pismem złożonym w sekretariacie Trybunału w dniu 16 maja 2017 r. Komisja złożyła wniosek o przedłużenie terminu do złożenia dupliki. Decyzją z dnia 17 maja 2017 r. prezes Trybunału uwzględnił ten wniosek.

- 15 Pismem złożonym w sekretariacie Trybunału w dniu 24 lipca 2017 r. Zjednoczone Królestwo złożyło wniosek o przedłużenie terminu na przedstawienie uwag interwenienta. Decyzją z dnia przez prezesa Trybunału z dnia 26 lipca 2017 r. prezes Trybunału uwzględnił ten wniosek.
- 16 Pismami złożonymi w sekretariacie Trybunału w dniu 28 lipca 2017 r. Zjednoczone Królestwo złożyło wniosek o dopuszczenie do postępowania w charakterze interwenienta popierającego żądania Komisji również w sprawach C-586/16 P [Sun Pharmaceutical Industries i Ranbaxy (UK)/Komisja], C-588/16 P [Generics (UK)/Komisja], C-601/16 P (Arrow Group i Arrow Generics/Komisja), C-611/16 P (Xellia Pharmaceuticals i Alpharma/Komisja) oraz C-614/16 P (Merck/Komisja). Postanowieniami z dnia 25 października 2017 r., Sun Pharmaceutical Industries i Ranbaxy (UK)/Komisja (C-586/16 P, niepublikowanym, EU:C:2017:831), Generics (UK)/Komisja (C-588/16 P, niepublikowanym, EU:C:2017:829), Arrow Group i Arrow Generics/Komisja (C-601/16 P, niepublikowanym, EU:C:2017:826), Xellia Pharmaceuticals i Alpharma/Komisja (C-611/16 P, niepublikowanym, EU:C:2017:825), oraz Merck/Komisja (C-614/16 P, niepublikowanym, EU:C:2017:828), prezes Trybunału uwzględnił te wnioski. Niemniej jednak, biorąc w szczególności pod uwagę wydane przez siebie postanowienie z dnia 5 lipca 2017 r., Lundbeck/Komisja (C-591/16 P, niepublikowane, EU:C:2017:532), prezes Trybunału utajnił wobec tego państwa członkowskiego w odniesieniu do wszystkich spraw poufną wersję spornej decyzji, skutkiem czego Zjednoczonemu Królestwu została doręczona jedynie jawna jej wersja.
- 17 Po wniesieniu przez EFPIA i Komisję duplikacji oraz wniesieniu przez Lundbecka, EFPIA i Komisję ich odpowiedzi na przedstawione przez Zjednoczone Królestwo uwagi interwenienta pisemny etap postępowania w niniejszej sprawie zamknięto w dniu 13 listopada 2017 r.
- 18 Postanowieniem Trybunału z dnia 27 listopada 2018 r. niniejszą sprawę przydzielono czwartej izbie orzekającej po przeprowadzeniu wspólnej rozprawy w przedmiocie niniejszej sprawy oraz spraw C-586/16 P [Sun Pharmaceutical Industries i Ranbaxy (UK)/Komisja], C-588/16 P [Generics (UK)/Komisja], C-601/16 P (Arrow Group i Arrow Generics/Komisja), C-611/16 P (Xellia Pharmaceuticals i Alpharma/Komisja) oraz C-614/16 P (Merck/Komisja), również dla celu wydania opinii rzecznika generalnego.
- 19 W oparciu o art. 61 § 2 regulaminu postępowania Trybunał przekazał stronom w dniu 29 listopada 2018 r. pisemne pytania wymagające udzielenia na nie ustnych odpowiedzi podczas rozprawy oraz wstępny plan rozprawy, określający szczegółowo jej przebieg. Po przekazaniu uwag przez strony w dniu 22 stycznia 2019 r. został im przekazany ostateczny plan rozprawy.
- 20 Wspólna dla niniejszej sprawy oraz spraw, o których mowa w pkt 18 niniejszego wyroku, rozprawa odbyła się w dniu 24 stycznia 2019 r.
- 21 W dniu 6 lutego 2020 r. rzecznik generalna na podstawie art. 62 regulaminu postępowania zwróciła się do stron postępowania w niniejszej sprawie z pytaniem w celu uzyskania odpowiedzi na piśmie (zwane dalej „pytaniem w celu uzyskania odpowiedzi na piśmie z dnia 6 lutego 2020 r.”), w którym wezwała je do zajęcia stanowiska w przedmiocie ewentualnego wpływu wyroku z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in. (C-307/18, EU:C:2020:52) na podniesione w niniejszej sprawie zarzuty dotyczące istnienia potencjalnej konkurencji między Lundbeckiem a wytwórcami generycznych produktów leczniczych, a także zakwalifikowania zawartych między nimi a Lundbeckiem porozumień jako „ograniczeń ze względu na cel”. Odpowiedzi na to pytanie wpłynęły do Trybunału w dniu 6 marca 2020 r.

Żądania stron przed Trybunałem

- 22 W swoim odwołaniu Lundbeck wnosi do Trybunału o:
- uchylenie zaskarżonego wyroku w całości lub w części;
 - stwierdzenie nieważności spornej decyzji w zakresie go dotyczącym lub, tytułem żądania ewentualnego, uchylenie nałożonych na niego w tej decyzji grzywien, lub, tytułem żądania w dalszej kolejności ewentualnego, znaczne obniżenie kwoty tych grzywien;
 - obciążenie Komisji kosztami postępowania i innymi kosztami poniesionymi przez Lundbecka w postępowaniu odwoławczym i w postępowaniu przed Sądem;
 - w razie potrzeby, przekazanie sprawy Sądowi do ponownego rozpoznania zgodnie z wyrokiem Trybunału; oraz
 - podjęcie wszelkich innych środków, które Trybunał uzna za stosowne.
- 23 Komisja wnosi do Trybunału o:
- oddalenie odwołania w całości; oraz
 - obciążenie Lundbecka kosztami postępowania.
- 24 EFPIA wnosi do Trybunału o:
- uwzględnienie odwołania w całości lub w części;
 - w razie potrzeby, przekazanie sprawy Sądowi do ponownego rozpoznania zgodnie z wyrokiem Trybunału; oraz
 - obciążenie Komisji kosztami postępowania i innymi kosztami poniesionymi w niniejszym postępowaniu odwoławczym i w postępowaniu przed Sądem.
- 25 Zjednoczone Królestwo wnosi do Trybunału o oddalenie odwołania w całości.

W przedmiocie odwołania

- 26 Lundbeck opiera swe odwołanie na sześciu zarzutach.
- 27 W zarzucie pierwszym Lundbeck zarzuca Sądowi dopuszczenie się naruszenia prawa ze względu na zatwierdzenie przyjętej przez Komisję kwalifikacji spornych porozumień jako „ograniczeń konkurencji ze względu na cel”, chociaż były one objęte zakresem stosowania nowych patentów na proces Lundbecka.
- 28 W zarzucie drugim Lundbeck zarzuca Sądowi dopuszczenie się naruszenia prawa ze względu na to, że nie zastosował on odpowiedniego kryterium prawnego w celu ustalenia, czy pięć z sześciu spornych porozumień – a mianowicie porozumienie z GUK dla EOG, porozumienie z Arrow

UK, duńskie porozumienie z Arrow, porozumienie z Alpharmą i porozumienie z Ranbaxy – przewidywało ograniczenia wykraczające poza zakres stosowania nowych patentów na proces Lundbecka, a to w braku dowodu na zgodną wolę zawierających te porozumienia.

- 29 W zarzucie trzecim Lundbeck twierdzi, że nawet jeśli Sąd zasadnie uznał, iż co najmniej pięć z sześciu spornych porozumień wykraczało poza zakres stosowania nowych patentów na proces Lundbecka, niemniej jednak doszedł on do błędnego wniosku, że te porozumienia stanowiły ograniczenie konkurencji ze względu na cel.
- 30 W ramach zarzutu czwartego Lundbeck twierdzi, że Sąd naruszył prawo, dopuścił się oczywistego błędu w ocenie dowodów oraz zaprzeczył sam sobie, potwierdzając twierdzenie Komisji, zgodnie z którym spółka Lundbeck i wytwórcy generycznych produktów leczniczych byli w momencie zawierania spornych porozumień rzeczywistymi lub potencjalnymi konkurentami bez względu na to, czy wytwórcy generycznych produktów leczniczych naruszali nowe patenty na proces Lundbecka.
- 31 W ramach zarzutu piątego Lundbeck zarzuca Sądowi, że ten błędnie potwierdził nałożone nań przez Komisję grzywny.
- 32 W ramach zarzutu szóstego Lundbeck tytułem ewentualnym twierdzi, że potwierdzenie przez Sąd metody obliczania nałożonych nań przez Komisję grzywien stanowi naruszenie prawa i jest niedostatecznie uzasadnione.
- 33 Należy najpierw przeanalizować zarzut czwarty, następnie zarzuty od pierwszego do trzeciego łącznie i, wreszcie, zarzuty piąty i szósty.

W przedmiocie zarzutu czwartego

W przedmiocie istotnych punktów zaskarżonego wyroku

- 34 W zarzucie pierwszym swej skargi o stwierdzenie nieważności Lundbeck podniósł, że Komisja dopuściła się szeregu naruszeń prawa i błędów w ocenie, uznając, iż wytwórcy generycznych produktów leczniczych, którzy zawarli sporne porozumienia, byli w momencie ich zawierania przynajmniej potencjalnymi konkurentami Lundbecka.
- 35 Ten zarzut dzielił się na dziewięć części, z których wszystkie zostały oddalone przez Sąd jako bezzasadne.
- 36 Po pierwsze, w odniesieniu do pierwszych pięciu części zarzutu pierwszego Sąd w pkt 117–133 oraz w pkt 157–167 zaskarżonego wyroku odmówił uwzględnienia podnoszonej przez Lundbecka argumentacji, zgodnie z którą z jednej strony wprowadzanie do obrotu generycznych produktów leczniczych z naruszeniem praw własności intelektualnej osób trzecich nie stanowi wyrazu potencjalnej konkurencji na podstawie art. 101 TFUE oraz z drugiej strony podważenie ważności patentu nie stanowi realnej i konkretnej możliwości wejścia na rynek.
- 37 Sąd zauważył, że stwierdzenie istnienia potencjalnej konkurencji między Lundbeckiem i wytwórcami leków generycznych zostało stwierdzone, ponieważ ci wytwórcy mieli realne i konkretne możliwości oraz zdolność do wejścia na rynek, uwzględniając wzięte pod uwagę

przez Komisję różnego rodzaju czynniki oraz podjętą przez Lundbecka decyzję o wypłaceniu tym wytwórcom kwot w celu utrzymania ich poza rynkiem w okresie obowiązywania spornych porozumień.

- 38 W tym względzie Sąd uznał, odpowiednio w pkt 124 i 195 zaskarżonego wyroku, iż Komisja nie popełniła błędu, uznając, że nowe patenty na proces Lundbecka nie muszą stanowić dla wytwórców leków generycznych barier nie do pokonania oraz że każdy z tych wytwórców w wystarczająco krótkim okresie dysponowałby lub mógłby dysponować generyczną wersją citalopramu opartą na procesach, co do których nie wykazano, że naruszały w chwili zawarcia spornych porozumień którykolwiek z patentów Lundbecka. W pkt 171 tego wyroku Sąd uznał również, że potencjalna konkurencja obejmuje w szczególności działalność wytwórców generycznych produktów leczniczych starających się uzyskać pozwolenia na dopuszczenie produktu do obrotu niezbędne do tego, aby móc przygotować się do ich do wejścia na rynek.
- 39 W ramach oceny dowodów Sąd w pkt 126 i 254 zaskarżonego wyroku uwzględnił między innymi okoliczność polegającą na tym, iż Lundbeck wiedział, że patent na krystalizację okazał się w istocie „słaby” i może zostać unieważniony, a jednocześnie w pkt 142 i 147 tego wyroku wykluczył, że stwierdzenie istnienia stosunku ewentualnej konkurencji pomiędzy wytwórcami generycznych produktów leczniczych a Lundbeckiem opiera się w istocie na subiektywnych ocenach.
- 40 Sąd zgodził się również w pkt 134–148 tego wyroku na wzięcie pod uwagę dowodów późniejszych niż sporne porozumienia i uwzględnił w pkt 254 tego wyroku dowody świadczące o tym, że niektórzy wytwórcy generycznych produktów leczniczych i sam Lundbeck mieli wątpliwości co do ważności tego patentu na krystalizację w momencie zawierania tych porozumień. Natomiast w pkt 145 zaskarżonego wyroku odmówił on uznania za decydującą, dla celów dokonania oceny istnienia w chwili zawarcia tych porozumień potencjalnej konkurencji pomiędzy Lundbeckiem a wytwórcami generycznych produktów leczniczych, okoliczności polegającej w szczególności na tym, że w 2009 r. EPO potwierdził patent na krystalizację we wszystkich istotnych aspektach.
- 41 Po drugie, w ramach odpowiedzi na części od szóstej do dziewiątej zarzutu pierwszego skargi o stwierdzenie nieważności Sąd dokonał w odniesieniu do każdego ze spornych porozumień oceny tego, czy dowody przedstawione przez Komisję rzeczywiście pozwoliły na ustalenie istnienia stosunku ewentualnej konkurencji między każdym z wytwórców leków generycznych a Lundbeckiem, stwierdzając w szczególności w pkt 181 zaskarżonego wyroku, że wniosek, do którego doszła Komisja, opierał się na szeregu czynników służących uwzględnieniu specyficznej sytuacji, w jakiej znajdowali się poszczególni z tych wytwórców w chwili zawierania spornych porozumień, a także specyfiki sektora farmaceutycznego.

Argumentacja stron

- 42 W ramach zarzutu czwartego, składającego się z siedmiu części, Lundbeck twierdzi, że Sąd naruszył prawo i popełnił oczywisty błąd w ocenie dowodów oraz zaprzeczył sam sobie, potwierdzając stwierdzenie Komisji, że Lundbeck i wytwórcy generycznych produktów leczniczych byli – przynajmniej potencjalnymi – konkurentami.
- 43 W pierwszej części tego zarzutu Lundbeck twierdzi, że Sąd, ograniczając się do zbadania, czy wytwórcy generycznych produktów leczniczych mogli fizycznie wejść na rynek, naruszył prawo, nie uwzględniając istnienia barier prawnych, a mianowicie posiadanych przezeń nowych patentów na proces, które utrudniają wejście tych wytwórców na ten rynek pod względem prawnym, co ma potwierdzać pkt 29 wytycznych w sprawie porozumień o transferze technologii

z 2014 r. Tymczasem zdaniem Lundbecka, wspieranego przez EFPIA, w przypadku istnienia praw wyłącznych takich jak patenty stwierdzenie istnienia potencjalnej konkurencji na rynku wymaga od Komisji sprawdzenia, czy w braku badanego przez nią porozumienia przedsiębiorstwo miałyby realne i konkretne możliwości legalnego wejścia na ten rynek i konkurowania na nim z przedsiębiorstwami już na tym rynku obecnymi. W związku z tym Sąd nie mógł, nie dokonując nieprawidłowego rozkładu ciężaru dowodu, a tym samym – nie dopuszczając się naruszenia prawa – stwierdzić w pkt 195 zaskarżonego wyroku, że Komisja nie była zobowiązana do wykazania, iż procesy wytwórców generycznych produktów leczniczych nie naruszały praw własności intelektualnej związanych z nowymi patentami na proces Lundbecka. Podobnie Sąd nie mógł, bez uszczerbku dla domniemania ważności związanego z patentami na proces, a zatem – bez dopuszczenia się naruszenia prawa – uznać w pkt 115–132 i 149–167 zaskarżonego wyroku, że nawet gdyby wytwórcy generycznych produktów leczniczych dysponowali tylko citalopramem chronionym nowymi patentami na proces Lundbecka, byłiby oni niemniej jednak jego potencjalnymi konkurentami ze względu na uprawnienie do zakwestionowania tych patentów.

- 44 W części drugiej zarzutu czwartego Lundbeck twierdzi, że zawarte w pkt 145 zaskarżonego wyroku stwierdzenie Sądu, zgodnie z którym sam Lundbeck miał wątpliwości co do ważności patentu na krystalizację, zostało oparte na „oczywistym błędzie w ocenie dowodów”, ponieważ opiera się jedynie na dwóch dokumentach z dnia 22 listopada 2002 r. i 29 września 2003 r., czyli sporządzonych już po zawarciu spornych porozumień, co byłoby sprzeczne z zawartym w pkt 141 zaskarżonego wyroku stwierdzeniem, że dowody pochodzące z okresu po zawarciu spornych porozumień nie mogą mieć charakteru decydującego dla analizy istnienia potencjalnej konkurencji. Ponadto Sąd dokonał w pkt 254 zaskarżonego wyroku odwrócenia ciężaru dowodu na niekorzyść Lundbecka, wymagając odeń przedstawienia dowodów umożliwiających wyjaśnienie powodów, dla których jego ocena prawdopodobieństwa unieważnienia patentu na krystalizację miałyby być przed zawarciem spornych porozumień inna.
- 45 W części trzeciej zarzutu czwartego Lundbeck twierdzi, że Sąd naruszył prawo, orzekając w pkt 134–148 zaskarżonego wyroku, iż dowody pochodzące z okresu po zawarciu spornych porozumień, nawet te obiektywne, nie mogą mieć charakteru decydującego dla analizy istnienia potencjalnej konkurencji między Lundbeckiem i poszczególnymi wytwórcami generycznych produktów leczniczych.
- 46 W częściach od czwartej do siódmej zarzutu czwartego Lundbeck podniósł, że w pkt 225, 230, 255, 270, 286 i 330 zaskarżonego wyroku Sąd naruszył prawo, stwierdzając, iż Merck (GUK) był przynajmniej potencjalnym konkurentem Lundbecka w Zjednoczonym Królestwie i innych państwach EOG, Arrow był potencjalnym konkurentem Lundbecka w Zjednoczonym Królestwie i Danii oraz, wreszcie, że Alpharma i Ranbaxy były potencjalnymi konkurentami Lundbecka w EOG, między innymi ze względu na to, że ci wytwórcy generycznych produktów leczniczych nie dysponowali w chwili zawarcia spornych porozumień pozwoleniami na dopuszczenie do obrotu lub równoważnymi pozwoleniami na dopuszczenie do obrotu ich generycznych produktów leczniczych na terytorium danych państw. Ponadto w przypadku Arrow i Alpharmy to naruszenie prawa idzie w parze z oczywistym pominięciem dowodów.
- 47 Ze swej strony Komisja podnosi, że zarzut czwarty jest niedopuszczalny, a w każdym razie – bezzasadny.

Ocena Trybunału

- 48 Na wstępie wystarczy przypomnieć, że zgodnie z art. 256 ust. 1 akapit drugi TFUE i z art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie ogranicza się do kwestii prawnych. Wyłącznie Sąd jest właściwy do dokonania ustaleń i oceny istotnych okoliczności faktycznych oraz oceny dowodów. Ocena okoliczności faktycznych oraz dowodów nie stanowi zatem, z zastrzeżeniem przypadków przeinaczenia tych dowodów, kwestii prawnej, która jako taka podlega kontroli Trybunału w ramach odwołania.
- 49 W odniesieniu do argumentacji przedstawionej przez Lundbecka w części drugiej niniejszego zarzutu, zgodnie z którym Sąd popełnił oczywisty błąd w ocenie, stwierdzając, że ma wątpliwości co do ważności jego nowych patentów na proces, oraz w odniesieniu do argumentacji przedstawionej w częściach od czwartej do siódmej tego samego zarzutu, zgodnie z którą Sąd pominął pewne dowody, dochodząc do wniosku, że Merck (GUK) był przynajmniej potencjalnym konkurentem Lundbecka i że Arrow, Alpharma i Ranbaxy były potencjalnymi konkurentami Lundbecka na odnośnych terytoriach, należy zaś zauważyć, że argumenty te służą do zakwestionowania dokonanych przez Sąd ustaleń lub oceny okoliczności faktycznych lub dowodów, przy czym Lundbeck nie zarzuca ani tym bardziej nie wykazuje przeinaczenia przez Sąd tych okoliczności czy też dowodów.
- 50 W związku z tym argumenty przedstawione w ramach części drugiej i od czwartej do siódmej zarzutu czwartego są niedopuszczalne.
- 51 Natomiast wbrew temu, co twierdzi Komisja, pozostałe części tego zarzutu oraz pozostałość części drugiej oraz od czwartej do siódmej stanowią kwestie prawne, które podlegają kontroli Trybunału w ramach odwołania.
- 52 Ponadto należy przypomnieć, że do tego, aby zachowanie przedsiębiorstw było objęte zakazem ustanowionym w art. 101 ust. 1 TFUE, konieczne jest nie tylko, aby świadczyło ono o istnieniu zmywu między nimi, czyli porozumienia między przedsiębiorstwami, decyzji związku przedsiębiorstw lub uzgodnionej praktyki, ale zмова ta musi również wpływać w sposób niekorzystny i odczuwalny na konkurencję wewnątrz rynku wewnętrznego [wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 31].
- 53 Ten ostatni wymóg wiąże się z założeniem, że w odniesieniu do porozumień o współpracy horyzontalnej zawieranych przez przedsiębiorstwa działające na tym samym poziomie łańcucha produkcji lub dystrybucji zмова ta istnieje pomiędzy przedsiębiorstwami znajdującymi się w stosunku konkurencji – jeśli nie faktycznie, to przynajmniej potencjalnie [wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 32].
- 54 Celem dokonania oceny, czy nieobecne na rynku przedsiębiorstwo pozostaje w stosunku potencjalnej konkurencji z jednym lub z kilkoma innymi przedsiębiorstwami obecnymi już na rynku, należy ustalić, czy istnieją rzeczywiste i konkretne możliwości, by dane przedsiębiorstwo mogło wejść na ów rynek oraz konkurować z tymi innymi przedsiębiorstwami [wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 55 W przypadku, gdy chodzi o porozumienia takie jak sporne porozumienia, których skutkiem jest czasowe utrzymanie szeregu przedsiębiorstw poza rynkiem, należy ustalić, biorąc przy tym pod uwagę strukturę rynku oraz kontekst gospodarczy i prawny, w którym ten rynek funkcjonuje, czy

w braku takich porozumień istniałyby rzeczywiste i konkretne możliwości, by te przedsiębiorstwa weszły na ten rynek oraz konkurowały z przedsiębiorstwami na nim obecnymi [zob. podobnie wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., *Generics (UK) i in.*, C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 37, 39].

- 56 W szczególności w odniesieniu do takich porozumień zawartych w kontekście otwarcia rynku produktu leczniczego zawierającego składnik aktywny, który niedawno przeszedł do domeny publicznej wytwórców generycznych produktów leczniczych, konieczne jest ustalenie, z należyтым uwzględnieniem ograniczeń regulacyjnych właściwych dla sektora produktów leczniczych oraz praw własności intelektualnej, a w szczególności patentów posiadanych przez wytwórców oryginalnych produktów leczniczych dotyczących jednego lub kilku procesów wytwarzania składnika aktywnego, który przeszedł do domeny publicznej [zob. podobnie wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., *Generics (UK) i in.*, C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 40, 41], czy wytwórca generycznych produktów leczniczych rzeczywiście ma niezachwianą determinację i zdolność własną do wejścia na rynek i nie napotyka przy tym na niemożliwe do pokonania bariery [zob. podobnie wyrok z 30 stycznia 2020 r., *Generics (UK) i in.*, C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 58].
- 57 W tym celu konieczne jest dokonanie oceny, po pierwsze, tego, czy w dniu zawarcia takich porozumień wytwórca ten podjął działania przygotowawcze wystarczające do tego, aby umożliwić mu wejście na dany rynek w terminie umożliwiającym mu wywieranie presji konkurencyjnej na wytwórcę oryginalnych produktów leczniczych. Po drugie, należy sprawdzić, czy wejście na rynek takiego wytwórcy generycznych produktów leczniczych nie napotyka na niemożliwe do pokonania bariery [zob. podobnie wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., *Generics (UK) i in.*, C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 43, 45]. Ponadto za istnieniem potencjalnej konkurencji między wytwórcą generycznych produktów leczniczych i wytwórcą oryginalnych produktów leczniczych mogą przemawiać dodatkowe dowody, takie jak zawarcie porozumienia między nimi w sytuacji, gdy ten pierwszy nie był obecny na danym rynku [zob. podobnie wyrok z 30 stycznia 2020 r., *Generics (UK) i in.*, C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 54–56].
- 58 Jeśli chodzi w szczególności o ocenę istnienia przy wejściu na dany rynek niemożliwych do pokonania barier, Trybunał wskazał, że istnienia patentu chroniącego proces wytwarzania składnika aktywnego, który przeszedł do domeny publicznej, nie należy samego w sobie postrzegać jako niemożliwej do pokonania bariery, nie przesądzają, dla celów zastosowania art. 101 i 102 TFUE, o wyniku ewentualnego sporu w zakresie ważności tego patentu [zob. podobnie wyrok z 30 stycznia 2020 r., *Generics (UK) i in.*, C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 46–51].
- 59 Tak więc istnienie takiego patentu na proces nie uniemożliwia zakwalifikowania jako „potencjalnego konkurenta” wobec wytwórcy danego oryginalnego produktu leczniczego wytwórcy generycznych produktów leczniczych, który rzeczywiście posiada silną determinację oraz własną zdolność do wejścia na rynek oraz który, poprzez podjęte kroki, wykazuje gotowość do kwestionowania ważności rzeczonego patentu i poniesienia związanego z wchodzeniem na rynek ryzyka wytoczenia przeciwko niemu powództwa o naruszenie przez uprawnionego z tego patentu [wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., *Generics (UK) i in.*, C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 46].
- 60 Ponadto Trybunał wyjaśnił również, że to nie do organu ochrony konkurencji należy badanie siły patentu ani prawdopodobieństwa, z jakim spór między podmiotem uprawnionym z patentu a wytwórcą generycznych produktów leczniczych mógłby zakończyć się ustaleniem, że patent jest ważny i został naruszony [wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., *Generics (UK) i in.*, C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 50].

- 61 Wynika z tego, że w niniejszej sprawie i wbrew temu, co twierdzi Lundbeck, Sąd, nie dopuszczając się naruszenia prawa, a w szczególności domniemania ważności nowych patentów na proces czy też zasad mających zastosowanie do ciężaru dowodu w odniesieniu do praktyk, o których mowa w art. 101 TFUE, mógł orzec, jak wynika w istocie z pkt 117–132, 157–167 i 195 zaskarżonego wyroku, że to nie do Komisji należało przedstawienie pozytywnego dowodu na to, iż citalopram, który wytwórcy generycznych produktów leczniczych zamierzali wprowadzić do obrotu, nie naruszał praw własności intelektualnej związanych z nowymi patentami na proces Lundbecka i że posiadanie przezeń takich patentów nie stało na przeszkodzie stwierdzeniu istnienia potencjalnej konkurencji między nim a tymi wytwórcami.
- 62 Sąd w pkt 117, 119 i 129 zaskarżonego wyroku, uwzględniając należycie podstawowe cechy charakterystyczne zarówno patentów, jak i stosunków konkurencji typowych dla rynku właściwego oraz niniejszą sytuację, w której z jednej strony oryginalne patenty Lundbecka, dotyczące jednocześnie API citalopramu i procesów produkcyjnych alkilacji i cyjanizacji, wygasły, a z drugiej strony istnieją inne procesy produkcyjne pozwalające na wytwarzanie generycznego citalopramu, w odniesieniu do których nie ustalono, że naruszają one inne patenty Lundbecka, stwierdził bowiem w pkt 124 tego wyroku, że Komisja nie popełniła błędu, uznając, że nowe patenty na proces Lundbecka nie muszą stanowić barier nie do pokonania dla wytwórców generycznych produktów leczniczych, którzy pragnęli wejść na rynek citalopramu, byli do tego gotowi i w chwili zawierania spornych porozumień dokonali już w tym celu znaczących inwestycji.
- 63 Ponadto w pkt 159 tego samego wyroku Sąd słusznie zauważył, że – zaprzeczając w przeciwnym razie istnieniu jakiegokolwiek różnicy między konkurencją rzeczywistą i potencjalną – do wykazania istnienia potencjalnej konkurencji nie jest wymagane udowodnienie, iż wytwórcy generycznych produktów leczniczych weszliby z pewnością na rynek i że takie wejście zostałyby nieuchronnie uwieńczone powodzeniem; przeciwnie, powinno wystarczyć wykazanie, że wytwórcy ci mieli w tym względzie rzeczywiste i konkretne możliwości.
- 64 Ponadto wniosku, że Sąd był w stanie, nie dopuszczając się błędu, stwierdzić, iż wytwórcy generycznych produktów leczniczych stanowili potencjalną konkurencję dla Lundbecka, nie podważają wytyczne w sprawie porozumień o transferze technologii z 2014 r., a w szczególności ich pkt 29. Z jednej bowiem strony punkt ten ma bowiem zastosowanie jedynie do porozumień o transferze technologii, do których nie można przyrównywać spornych porozumień. Z drugiej strony z tego punktu wynika również, że ustalenie Komisji w przedmiocie braku stosunku konkurencji między przedsiębiorstwami, które znalazły się w impasie wynikającym z prawa wyłącznego obejmującego technologię, jest ważne jedynie „co do zasady”, a zatem istnieją od niego wyjątki, o których zresztą jest mowa w tym samym punkcie w odniesieniu do sytuacji, w których „nie ma pewności, czy prawo do danej technologii jest ważne i czy zostało naruszone”.
- 65 Wobec powyższego część pierwszą zarzutu czwartego należy oddalić jako bezzasadną.
- 66 Jeśli chodzi o dowody, które mogą być wzięte pod uwagę w celu ustalenia istnienia stosunku przynajmniej potencjalnej konkurencji między Lundbeckiem i wytwórcami generycznych produktów leczniczych, w pkt 57 niniejszego wyroku zostało już przypomniane, że w przypadku porozumień takich jak sporne porozumienia istnienie potencjalnej konkurencji między wytwórcą oryginalnych produktów leczniczych i wytwórcą tych generycznych należy oceniać według stanu na dzień zawarcia między nimi ugody w sprawie polubownego rozwiązania zaistniałego między nimi sporu dotyczącego patentów na proces [wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 43], biorąc pod uwagę, że porozumienie to jest zawierane w chwili, gdy każda z jego stron pozostaje w stanie niepewności co do ważności patentu na

proces wytwórcy oryginalnego produktu leczniczego oraz co do naruszenia patentu za pomocą generycznego produktu leczniczego, który wytwórca generycznego produktu leczniczego zamierza wprowadzić do obrotu [zob. podobnie wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 52].

- 67 Wynika z tego, że zgodnie z mającą pierwszeństwo w prawie Unii zasadą swobodnego doboru środków dowodowych (wyrok z dnia 27 kwietnia 2017 r., FSL i in./Komisja, C-469/15 P, EU:C:2017:308, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo) wszelkie dowody poprzedzające, współczesne lub nawet pochodzące z okresu po zawarciu danego porozumienia mogą zostać uwzględnione, jeżeli można się nimi posłużyć w celu wyjaśnienia tego, czy stosunek konkurencji między przedsiębiorstwami będącymi stronami istniał w chwili zawierania tych porozumień, jak podniósł w istocie Sąd w pkt 141 zaskarżonego wyroku.
- 68 Jak natomiast wskazała rzecznik generalna w pkt 90 i 91 opinii, takie dowody odnoszące się do zdarzeń, które nastąpiły po zawarciu tego porozumienia, a w szczególności dowody odnoszące się do rozstrzygnięcia sporu, które nastąpiło później i uzasadniało zawarcie tego właśnie porozumienia, nie mogą być brane pod uwagę w celu oceny, a w razie potrzeby – podważenia a posteriori, istnienia stosunku potencjalnej konkurencji między stronami tego właśnie porozumienia w chwili jego zawarcia.
- 69 Takie nieznanne stronom w dniu zawarcia przedmiotowego porozumienia dowody nie są bowiem w stanie wpłynąć na ich zachowanie na rynku i w związku z tym nie mogą posłużyć wyjaśnieniu tego, czy w chwili zawierania tych porozumień między przedsiębiorstwami będącymi stronami istniał stosunek konkurencji.
- 70 W związku z tym Sąd, nie dopuszczając się naruszenia prawa czy też przeniesienia ciężaru dowodu, stwierdził w pkt 141 i 254 zaskarżonego wyroku, że można uwzględnić dowody pochodzące z okresu już po zawarciu spornych porozumień, a mianowicie dokumenty odzwierciedlające sposób postrzegania przez ich strony siły patentów na proces Lundbecka w chwili ich zawierania, ponieważ umożliwiają one ustalenie, jakie były stanowiska stron tych porozumień w chwili ich zawarcia.
- 71 Również nie zaprzeczając samemu sobie, Sąd mógł jednocześnie w pkt 141 i 254 zaskarżonego wyroku przyjąć dowody pochodzące z okresu już po zawarciu spornych porozumień, zaś w pkt 136 i 143–146 tego wyroku odmówić uwzględnienia przedstawionych przez Lundbeck innych dowodów, także pochodzących z okresu po zawarciu tych porozumień, a mianowicie głównie potwierdzenia w 2009 r., zarówno przez Izbę Odwoławczą EPO, jak i przez urząd patentowy Niderlandów, ważności patentu na krystalizację we wszystkich istotnych aspektach, a także okoliczności polegającej na tym, że w ponad 50% postępowań, które zostały wszczęte w latach 2002 i 2003, „wydano wstępne zakazy lub inne rodzaje środków tymczasowych”.
- 72 Podczas bowiem gdy ta pierwsza kategoria dowodów może pomóc w ustaleniu, jakie było stanowisko stron spornych porozumień w chwili ich zawarcia, jak zostało to przypomniane w pkt 70 niniejszego wyroku, druga kategoria dowodów odnosi się do zdarzeń, które nastąpiły po zawarciu tych porozumień, a zatem są nieznanne ich stronom i, jak stwierdził w istocie Sąd w pkt 145 i 146 zaskarżonego wyroku, nie są w stanie wpłynąć na ich zachowanie na rynku, i co za tym idzie, nie mogą posłużyć wyjaśnieniu tego, czy w chwili zawarcia tych porozumień między przedsiębiorstwami będącymi ich stronami istniał stosunek konkurencji.

- 73 Ponadto Lundbeck zarzuca Sądowi, że to na podstawie uwzględnionych w pkt 126 i 254 zaskarżonego wyroku subiektywnych dowodów stwierdził on istnienie potencjalnej konkurencji między nim a wytwórcami generycznych produktów leczniczych.
- 74 W tym względzie należy zauważyć, że wprawdzie istnienie potencjalnej konkurencji pomiędzy dwoma przedsiębiorstwami działającymi na tym samym poziomie łańcucha produkcji należy oceniać w świetle obiektywnych okoliczności przypomnianych w pkt 57 niniejszego wyroku, niemniej jednak może ono zostać potwierdzone za pomocą dowodów uzupełniających [wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 54], w tym również tych subiektywnych [wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 42], ponieważ nie są one decydujące dla celów przeprowadzonej oceny.
- 75 Wynika z tego, że uwzględnienia czynników subiektywnych w celu ustalenia istnienia stosunku potencjalnej konkurencji między dwoma lub więcej przedsiębiorstwami nie można wykluczyć pod warunkiem, że istnienie tego stosunku nie jest ustalone wyłącznie lub zasadniczo za pomocą takich czynników.
- 76 Dotyczy to w szczególności postrzegania przez wytwórcę oryginalnych produktów leczniczych kwestii ryzyka, jakie stanowi dla jego interesów handlowych dany wytwórca generycznych produktów leczniczych, które to postrzeganie jest istotne dla oceny istnienia potencjalnej konkurencji, ponieważ warunkuje ono zachowanie na rynku wytwórcy oryginalnych produktów leczniczych [wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 42, 57].
- 77 Jak jednak wynika z pkt 142 i 147 zaskarżonego wyroku, w odniesieniu do których nie jest podnoszone ani tym bardziej nie zostało dowiedzione, że dopuszczono się w nich przeinaczenia okoliczności faktycznych lub dowodów, Sąd ostatecznie stwierdził, że Lundbeck niesłusznie twierdzi, iż Komisja w spornej decyzji oparła się „prawie »wyłącznie«” na takich subiektywnych ocenach, by wykazać istnienie potencjalnej konkurencji między nim a wytwórcami generycznych produktów leczniczych.
- 78 W tym względzie we wspomnianym pkt 142 podniesiono, że Komisja przeprowadziła w odniesieniu do poszczególnych wytwórców generycznych produktów leczniczych szczegółowe badanie posiadanych przez nich realnych i konkretnych możliwości wejścia na rynek w oparciu o czynniki obiektywne, takie jak zrealizowane już inwestycje, kroki podjęte w celu uzyskania pozwolenia na dopuszczenie do obrotu oraz umowy o dostawę zawarte w szczególności z ich dostawcami API. Ponadto w pkt 144 tego samego wyroku Sąd stwierdził, że dowodem o największej mocy jest sama okoliczność polegająca na tym, iż Lundbeck zawarł porozumienia z wytwórcami generycznych produktów leczniczych w celu opóźnienia ich wejścia na rynek, co zostało już podniesione przez Trybunał w wyroku z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in. (C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 79 Ponadto, wbrew temu, co twierdzi Lundbeck w części drugiej niniejszego zarzutu, w pkt 254 zaskarżonego wyroku Sąd nie odwrócił ciężaru dowodu na niekorzyść Lundbecka. W tym punkcie zaskarżonego wyroku Sąd ograniczył się w istocie do stwierdzenia, że Lundbeck nie przedstawił żadnych dowodów umożliwiających podważenie wniosków płynących z dowodów powołanych przez Komisję w spornej decyzji. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem Trybunału w dziedzinie odpowiedzialności za naruszenia reguł konkurencji okoliczności faktyczne, na które powołuje się strona, mogą być tego rodzaju, że druga strona będzie musiała przedstawić wyjaśnienie lub uzasadnienie, a w przypadku ich braku będzie można uznać, że

dowód został przedstawiony (wyroki: z dnia 1 lipca 2010 r., Knauf Gips/Komisja, C-407/08 P, EU:C:2010:389, pkt 80; z dnia 18 stycznia 2017 r., Toshiba/Komisja, C-623/15 P, niepublikowany, EU:C:2017:21, pkt 52).

- 80 Tak więc część drugą zarzutu czwartego w jej dopuszczalnej części oraz część trzecią tego zarzutu należy oddalić jako bezzasadne.
- 81 Wreszcie, jeśli chodzi o części od czwartej do siódmej zarzutu czwartego, w ramach których Lundbeck twierdzi, że Sąd niesłusznie uznał, iż znajdował się on przynajmniej w sytuacji potencjalnej konkurencji z Merck (GUK) w Zjednoczonym Królestwie i innych państwach EOG, w sytuacji potencjalnej konkurencji z Arrow w Zjednoczonym Królestwie i Danii oraz w sytuacji potencjalnej konkurencji z Alpharmą i Ranbaxy w EOG, należy wskazać, że zarzuty te są częściowo niedopuszczalne, jak stwierdzono w pkt 49 i 50 niniejszego wyroku, ponieważ mają na celu doprowadzenie do ponownego zbadania przez Trybunał całości lub części materiału dowodowego już ocenionego przez Sąd.
- 82 Chociaż Lundbeck nie podniósł tych twierdzeń w tym celu, z jednej strony powtórzył w nich zastrzeżenia metodologiczne, które zostały uznane za nieuzasadnione w odpowiedzi na części od pierwszej do trzeciej tego zarzutu, z drugiej zaś strony zmierza w istocie do zarzucenia Sądowi, że ten stwierdził istnienie potencjalnej lub przynajmniej potencjalnej konkurencji pomiędzy Lundbeckiem a wytwórcami generycznych produktów leczniczych, mimo że ci wytwórcy nie posiadali w chwili zawarcia spornych porozumień pozwolenia na dopuszczenie do obrotu swoich odpowiednich generycznych produktów leczniczych.
- 83 W tym względzie, chociaż posiadanie przez wytwórcę generycznego produktu leczniczego ważnego pozwolenia na dopuszczenie do obrotu jest z pewnością konieczne do jego wejścia na rynek, a zatem dla stwierdzenia istnienia aktualnie istniejącej konkurencji między tym wytwórcą a wytwórcą oryginalnych produktów leczniczych odpowiadających tym generycznym, to jednak brak takiego pozwolenia na dopuszczenie do obrotu po stronie wytwórcy generycznych produktów leczniczych w chwili zawarcia porozumienia z wytwórcą oryginalnych produktów leczniczych nie może, jak twierdzi Lundbeck, sam w sobie wykluczać istnienia jakiegokolwiek potencjalnej konkurencji między tymi dwoma wytwórcami produktów leczniczych.
- 84 Jak przypomniano bowiem w istocie w pkt 57 niniejszego wyroku, w braku niemożliwej do pokonania bariery w wejściu na rynek istnienie potencjalnej konkurencji między wytwórcą generycznych produktów leczniczych a wytwórcą oryginalnych produktów leczniczych zakłada jedynie, że wytwórca generycznych produktów leczniczych podjął działania przygotowawcze wystarczające do tego, aby umożliwić mu wejście na dany rynek w terminie umożliwiającym mu wywieranie presji konkurencyjnej na wytwórcę oryginalnych produktów leczniczych, przy czym bez znaczenia jest to, czy działania te zostaną rzeczywiście zakończone w pożądanym czasie lub czy zostaną uwieńczone powodzeniem, jak słusznie zauważył Sąd w pkt 313 i 314 zaskarżonego wyroku.
- 85 Zresztą w tym względzie Trybunał miał już okazję wskazać, że w sektorze farmaceutycznym potencjalna konkurencja może występować na długo przed wygaśnięciem patentu chroniącego składnik aktywny oryginalnego produktu leczniczego ze względu na to, iż wytwórcy generycznych produktów leczniczych chcą być gotowi do wejścia na rynek w chwili wygaśnięcia tego patentu [wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 51].

- 86 Do tych działań przygotowawczych, które pozwalają wykazać niezachwianą determinację, jak również własną zdolność wytwórcy generycznego produktu leczniczego do wejścia na rynek produktu leczniczego zawierającego składnik aktywny, który przeszedł do domeny publicznej, należą zaś w szczególności działania podjęte w celu umożliwienia owemu wytwórcy uzyskania pozwoleń na dopuszczenie do obrotu lub równoważnych pozwoleń niezbędnych do wprowadzenia do obrotu jego generycznego produktu leczniczego, odnośnie do których Sąd stwierdził w pkt 171–179, 230, 231, 246, 249, 269, 290 i 312–326 zaskarżonego wyroku, że charakteryzowały one poszczególnych rozpatrywanych wytwórców generycznych produktów leczniczych i były wystarczające do wywarcia presji konkurencyjnej na Lundbecka [zob. analogicznie wyrok z 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 134].
- 87 W konsekwencji Sąd, nie naruszając prawa, mógł uznać w pkt 171 zaskarżonego wyroku, że działania podjęte przez poszczególnych wytwórców generycznych produktów leczniczych w celu uzyskania pozwolenia na dopuszczenie tych produktów do obrotu stanowiły przesłanki istotne dla ustalenia istnienia potencjalnej konkurencji między tymi wytwórcami a Lundbeckiem.
- 88 Ponadto należy zauważyć, że stwierdzenia dotyczące istnienia potencjalnej konkurencji między Lundbeckiem a poszczególnymi wytwórcami generycznych produktów leczniczych opierają się na łańcuchu zgodnych poszlak [zob. podobnie wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 44], co świadczy o tym, że Sąd wziął pod uwagę nie tylko rzeczywiste i konkretne możliwości uzyskania przez poszczególnych wytwórców pozwoleń na dopuszczenie produktu leczniczego do obrotu lub pozwoleń równoważnych, ale także, jak wynika z pkt 181 zaskarżonego wyroku, całokształt czynników uwzględniających szczególną sytuację, w jakiej znajdowali się poszczególni wytwórcy generycznych produktów leczniczych w chwili zawierania spornych porozumień, oraz okoliczność polegającą na tym, że Lundbeck zawarł porozumienia z wytwórcami generycznych produktów leczniczych, którzy nie byli jeszcze obecni na rynku [zob. podobnie wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 55–57].
- 89 W ten sposób Sąd, również nie naruszając prawa, mógł uznać w zaskarżonym wyroku, iż Lundbeck znajdował się przynajmniej w sytuacji potencjalnej konkurencji z Merck (GUK) w Zjednoczonym Królestwie i innych państwach EOG, jak wynika to również z ogłoszonych dziś wyroków w sprawie C-588/16 P, Generics (UK)/Komisja (pkt 36), i w sprawie C-614/16 P, Merck/Komisja (pkt 45), w sytuacji potencjalnej konkurencji ze spółką Arrow w Zjednoczonym Królestwie i Danii, jak wynika to również z pkt 48 ogłoszonego dziś wyroku w sprawie C-601/16 P, Arrow Group i Arrow Generics/Komisja, oraz w sytuacji potencjalnej konkurencji z Alpharmą i Ranbaxy w EOG, jak wynika to również z ogłoszonych dziś wyroków w sprawie C-611/16 P, Xellia Pharmaceuticals i Alpharma/Komisja (pkt 59), oraz w sprawie C-586/16 P, Sun Pharmaceutical Industries i Ranbaxy (UK)/Komisja (pkt 43).
- 90 W związku z tym należy oddalić jako bezzasadne części od czwartej do siódmej zarzutu czwartego w zakresie, w jakim są one dopuszczalne.
- 91 W związku z powyższym należy odrzucić zarzut czwarty jako częściowo niedopuszczalny, a częściowo oddalić go jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutów od pierwszego do trzeciego

- 92 W ramach zarzutów od pierwszego do trzeciego Lundbeck kwestionuje kwalifikację spornych porozumień jako „ograniczenia ze względu na cel”. W związku z tym należy przeanalizować je łącznie.

W przedmiocie istotnych punktów zaskarżonego wyroku

- 93 W ramach podniesionych na poparcie skargi o stwierdzenie nieważności zarzutów od drugiego do szóstego opartych w istocie na naruszeniu art. 101 ust. 1 TFUE, przy czym w niniejszym odwołaniu zakwestionowane zostało oddalenie zarzutów drugiego, trzeciego, czwartego i szóstego, Lundbeck stwierdził, że Komisja dopuściła się szeregu naruszeń prawa i błędów w ocenie, uznając, że sporne porozumienia powinny zostać zakwalifikowane w spornej decyzji jako „ograniczenia ze względu na cel”.
- 94 Po przypomnieniu w pkt 338–344 zaskarżonego wyroku mających zastosowanie zasad i orzecznictwa dotyczących klasyfikacji jako „ograniczeń ze względu na cel” Sąd oddalił wszystkie te zarzuty.
- 95 Oddalając drugi zarzut nieważności, oparty na naruszeniu prawa i popełnieniu błędu co do okoliczności faktycznych oraz braku uzasadnienia w odniesieniu do oceny roli przewidzianych w spornych porozumieniach transferów majątkowych, Sąd w pkt 361–363 zaskarżonego wyroku między innymi stwierdził, że strony tych porozumień nie zgadzały się co do tego, czy nowe patenty na proces Lundbecka były wystarczająco solidne, aby wykluczyć wejście generycznego citalopramu na rynek, skutkiem czego patenty te nie były ich zdaniem decydujące dla zobowiązania się przez tych wytwórców generycznych produktów leczniczych do niewchodzenia na ten rynek.
- 96 Sąd wskazał również w pkt 366 tego wyroku, że Komisja oparła się w spornej decyzji na całościowym materiale dowodowym zmierzającym do wykazania, iż to przede wszystkim skala odwróconych płatności dokonywanych przez Lundbecka na rzecz wytwórców generycznych produktów leczniczych skłoniła ich do zaakceptowania ograniczeń regulujących ich postępowanie, nie zaś istnienie patentów na proces Lundbecka lub chęć uniknięcia kosztów związanych z ewentualnym sporem.
- 97 Ponadto, po przedstawieniu przez Lundbecka argumentów dotyczących między innymi faktu, że odszkodowanie, które można by zasądzić od wytwórców generycznych produktów leczniczych, byłoby częstokroć znacznie niższe od szkody poniesionej przez wytwórcę generycznych produktów leczniczych w przypadku nielegalnego wejścia na rynek, Sąd w pkt 387 tego wyroku uznał, że nie można dopuścić do tego, by przedsiębiorstwa próbowały zniwelować zbyt niekorzystne ich zdaniem skutki obowiązujących przepisów prawa za pomocą porozumień mających na celu zmianę tej niekorzystnej sytuacji prawnej, pod pretekstem że powoduje ona szkodliwą dla nich nierównowagę.
- 98 Wreszcie, w pkt 398 i 399 tego samego wyroku Sąd odrzucił podniesiony przez Lundbecka argument, zgodnie z którym sporne porozumienia nie zawierały żadnej klauzuli uniemożliwiającej wytwórcom generycznych produktów leczniczych kwestionowanie ważności jego patentów na proces, skutkiem czego porozumienia te nie wyeliminowały zdaniem tej spółki wszelkich zachęt do wejścia przez nich na rynek. Sąd w tym względzie zaznaczył, po pierwsze, że w spornej decyzji ustalono jedynie, iż przewidziane w spornych porozumieniach płatności

odwrócone zachęcają lub skłaniają wytwórców leków generycznych do zaakceptowania ograniczeń ich autonomii handlowej, których nie zaakceptowaliby w razie braku tych porozumień, nie zaś że wyeliminowane zostały wszelkie zachęty w tym względzie, a po drugie, że w każdym razie, nawet gdyby sporne porozumienia nie zawierały żadnej klauzuli zakazującej kwestionowania patentów, wytwórcy generycznych produktów leczniczych po zawarciu spornych porozumień nie byłiby zainteresowani kwestionowaniem nowych patentów na proces Lundbecka, ponieważ płatności odwrócone odpowiadały w przybliżeniu zyskom, które spodziewali się oni osiągnąć w przypadku wejścia na rynek, lub odszkodowaniu, które mogliby uzyskać, gdyby wygrali spór z Lundbeckiem.

- 99 Odrzucając trzeci zarzut nieważności, oparty na naruszeniu prawa przy stosowaniu reguł odnoszących się do celu ograniczającego konkurencję, Sąd stwierdził w szczególności, odpowiednio w pkt 435 i 438 zaskarżonego wyroku, że sporne porozumienia są porównywalne z porozumieniami wykluczającymi z rynku, które należą do najpoważniejszych ograniczeń konkurencji, i że do uznania ich za ograniczenie konkurencji ze względu na cel nie jest wymagane, aby ten sam rodzaj porozumień został już negatywnie oceniony przez Komisję. W odniesieniu do argumentu, zgodnie z którym w spornej decyzji dopuszczono się naruszenia prawa ze względu na to, że nie uznano w niej, iż w niniejszej sprawie „scenariusz kontrfaktyczny” wyklucza możliwość stwierdzenia ograniczenia konkurencji ze względu na cel, Sąd w pkt 472 i 473 zaskarżonego wyroku stwierdził, iż, jeśli chodzi o ograniczenia konkurencji ze względu na cel, Komisja była zobowiązana jedynie do wykazania, że sporne porozumienia były szkodliwe dla konkurencji w wystarczającym stopniu, biorąc pod uwagę treść ich postanowień, cele, do których osiągnięcia zmierzały, oraz kontekst gospodarczy i prawny, w który się wpisywały, jednak bez konieczności badania ich skutków, ponieważ badanie hipotetycznego „scenariusza kontrfaktycznego” jest zbliżone raczej do badania skutków spornych porozumień na rynku niż do obiektywnej oceny ich wystarczająco szkodliwego dla konkurencji charakteru.
- 100 Odrzucając czwarty zarzut nieważności, oparty na naruszeniu prawa i braku uzasadnienia w odniesieniu do oddalenia kryterium zakresu stosowania patentu jako normy istotnej przy ocenie porozumień ugodowych w dziedzinie patentów w ramach art. 101 ust. 1 TFUE, Sąd w szczególności w pkt 491 i 495 zaskarżonego wyroku stwierdził, że podnoszony przez Lundbecka argument, zgodnie z którym ograniczenia umowne wchodzące w zakres czasowy, terytorialny i materialny praw uprawnionego z patentu nie naruszają prawa konkurencji ze względu na to, że ograniczenia te są podobne do ograniczeń związanych z leżącym u ich podstaw patentem, był problematyczny, po pierwsze, ze względu na to, iż prowadził do przyjęcia domniemania, że generyczny produkt leczniczy narusza patent wytwórcy pierwotnego produktu leczniczego, a tym samym umożliwia wykluczenie na tej podstawie generycznego produktu leczniczego, podczas gdy kwestia naruszenia patentu przez generyczny produkt leczniczy pozostaje nierozwiązana, po drugie zaś z tego względu, że opiera się na domniemaniu, iż każdy patent wskazany w ramach ugody zostanie w razie zakwestionowania jego ważności uznany za ważny, choćby brak było podstawy prawnej lub praktycznej dla takiego zakwestionowania, przy czym należy dodać, że fakt, iż pewne ograniczenia zawarte w spornych porozumieniach Komisja uznała za wchodzące potencjalnie w zakres zastosowania nowych patentów na proces Lundbecka, oznacza wyłącznie, że spółka ta mogła uzyskać porównywalne ograniczenia w drodze orzeczeń sądowych wydanych w wykonaniu tych patentów w przypadku, gdy wygrałaby ona przed właściwymi sądami krajowymi. W pkt 515 zaskarżonego wyroku Sąd zauważył również, że kwestia tego, czy ograniczenia zawarte w spornych porozumieniach nie mieszczą się w zakresie zastosowania nowych patentów na proces Lundbecka, została uznana za istotny, lecz nie decydujący czynnik dla celów ustalenia istnienia ograniczenia ze względu na cel w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE.

101 Oddalając szósty zarzut nieważności, oparty na oczywistym błędzie w ocenie okoliczności faktycznych ze względu na to, że w spornej decyzji stwierdzono, iż sporne porozumienia przewidywały ograniczenia wykraczające poza te nierozzerwalnie związane z wykonywaniem praw przyznanych w odniesieniu do nowych patentów na proces Lundbecka, Sąd w szczególności w pkt 539 i 572 zaskarżonego wyroku stwierdził, że nawet gdyby porozumienia te nie wykraczały poza zakres stosowania tych nowych patentów, niemniej jednak stanowiłyby one ograniczenie konkurencji ze względu na cel w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE, ponieważ polegały one na ustanowieniu karteli mających na celu opóźnienie wejścia przedsiębiorstw działających w sektorze generycznych produktów leczniczych na rynek w zamian za znaczne płatności odwrócone, co przekształciło niepewność co do takiego wejścia w pewność, że w okresie obowiązywania spornych porozumień nie będzie ono miało miejsca.

Argumentacja stron

102 W ramach składającego się z czterech części zarzutu pierwszego dotyczącego pkt 335, 491, 495, 515, 536, 539, 572 i 801 zaskarżonego wyroku Lundbeck, popierany przez EFPIA, zarzuca Sądowi naruszenie prawa przy zatwierdzaniu spornej decyzji w zakresie, w jakim uznał on, że w spornych porozumieniach przewidziano ograniczenia konkurencji ze względu na cel pomimo tego, że ograniczenia te objęte są zakresem zastosowania posiadanych przez nich nowych patentów na proces.

103 W istocie Lundbeck podnosi, po pierwsze, że ze względu na wymóg dokonania ścisłej wykładni pojęcia „ograniczenia ze względu na cel” spornych porozumień nie można uznać za szkodliwe dla konkurencji ze względu na sam ich charakter, ponieważ przewidziano w nich ograniczenia porównywalne do tych, które podmiot uprawniony z przedmiotowych patentów mógłby uzyskać w drodze orzeczenia sądowego nakładającego obowiązek przestrzegania jego patentów. Podobnie Sąd niesłusznie uznał, że istnienie płatności odwróconych i ich nieproporcjonalny charakter mają decydujące znaczenie dla zakwalifikowania spornych porozumień jako „ograniczeń ze względu na cel”.

104 Po drugie, Lundbeck twierdzi, że Sąd nie dokonał właściwej oceny kontekstu gospodarczego i prawnego spornych porozumień, który umożliwiłby wytłumaczenie powodów, dla których dokonywał on płatności na rzecz wytwórców generycznych produktów leczniczych. W tym względzie Lundbeck twierdzi przede wszystkim, że polubowne rozstrzygnięcie sporów patentowych jest legalnym i często stosowanym sposobem zapobiegania sporom, który sam w sobie nie jest problematyczny z punktu widzenia konkurencji, oraz że asymetria ryzyka istniejąca między podmiotem uprawnionym z patentu a wytwórcami generycznych produktów leczniczych i prowadząca do tego, że ten pierwszy podmiot nie jest w stanie uzyskać pełnego odszkodowania za szkody spowodowane nielegalnym wprowadzeniem na rynek generycznych produktów leczniczych, uzasadnia polubowne rozstrzygnięcie sporów, nawet w sytuacji, gdy dane patenty są obiektywnie solidne i doszło do nich naruszenia.

105 Po trzeciej, Lundbeck uważa, że Sąd naruszył prawo, odmawiając w pkt 466–477 zaskarżonego wyroku nałożenia na Komisję obowiązku przebadania rozpatrywanego „scenariusza kontrfaktycznego” ze względu na to, że takie badanie stanowiłoby element, który koniecznie należałoby uwzględnić w ramach wszelkiej analizy konkurencji, nawet jeśli dane porozumienie uznaje się za zawierające ograniczenie ze względu na cel, a to w celu ustalenia związku przyczynowego między daną praktyką a powoływanym ograniczeniem oraz w celu wykluczenia, że to ograniczenie mogłoby być powodowane innymi czynnikami, takimi jak, w niniejszym przypadku, istnienie patentów. W odpowiedzi na pytanie wymagające odpowiedzi na piśmie

z dnia 6 lutego 2020 r. Lundbeck stwierdził, że to naruszenie prawa znajduje potwierdzenie w znaczeniu, jakie Trybunał przypisał analizie tego scenariusza w pkt 37 wyroku z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in. (C-307/18, EU:C:2020:52).

- 106 Po czwarte, Lundbeck uważa, że Sąd naruszył prawo, zrównując w pkt 435 i 470–476 zaskarżonego wyroku sporne porozumienia z porozumieniami ewidentnie wykluczającymi z rynku na tej podstawie, że były one zawarte między rzeczywistymi lub potencjalnymi konkurentami. Porozumienia te służą bowiem realizacji zgodnych z prawem celów. Ponadto w momencie zawierania spornych porozumień brak było jakiegokolwiek doświadczenia czy też jednomyślnego porozumienia co do kwalifikacji jako „ograniczenia ze względu na cel”, zarówno z punktu widzenia orzecznictwa, jak i praktyki decyzyjnej europejskich i krajowych organów ochrony konkurencji. Ponadto z korespondencji KFST wynika, że w tamtym czasie porozumienia takie jak sporne porozumienia lokowały się w szarej strefie, nie będąc zatem szkodliwe dla prawidłowego funkcjonowania konkurencji w stopniu wystarczającym, aby można je było zakwalifikować jako „ograniczenie ze względu na cel”.
- 107 Wreszcie, w odpowiedzi na pytanie wymagające odpowiedzi na piśmie z dnia 6 lutego 2020 r. Lundbeck argumentował, że spornych porozumień nie można zakwalifikować jako „ograniczenia ze względu na cel”, ponieważ, w odróżnieniu od tych, których dotyczyła sprawa, w której wydano wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in. (C-307/18, EU:C:2020:52), nie zawierały one klauzul zakazujących kwestionowania rozpatrywanych patentów.
- 108 Podnosząc zarzut drugi odwołania, Lundbeck twierdzi, że Sąd dopuścił się naruszenia prawa i popełnił oczywisty błąd w ocenie materiału dowodowego, nie stosując odpowiedniego kryterium prawnego w celu wyciągnięcia wniosku, iż pięć z sześciu spornych porozumień – mianowicie porozumienie z GUK dla EOG, porozumienie z Arrow UK, duńskie porozumienie z Arrow, porozumienie z Alpharmą i porozumienie z Ranbaxy – wykraczało poza zakres zastosowania jego nowych patentów na proces. Porozumienia te, interpretowane w świetle mającego zastosowanie prawa krajowego, nie świadczą bowiem o istnieniu jakiegokolwiek zgodnej woli zmierzającej do wyłączenia tych porozumień z zakresu zastosowania nowych patentów na proces Lundbecka, a zatem – do zastosowania tychże porozumień do nienaruszającego prawa patentowego citalopramu.
- 109 W ramach zarzutu trzeciego, podniesionego tytułem ewentualnym na wypadek, gdyby Trybunał odrzucił w całości lub w części zarzut drugi odwołania, a tym samym potwierdził, że co najmniej pięć z sześciu spornych porozumień nie jest objętych zakresem zastosowania jego nowych patentów na proces, Lundbeck podnosi, że Sąd dopuścił się naruszenia prawa, kwalifikując te porozumienia jako „ograniczenie ze względu na cel” z powodów przedstawionych w częściach drugiej, trzeciej i czwartej zarzutu pierwszego.

Ocena Trybunału

- 110 Na wstępie należy zauważyć, że zarzuty sformułowane przez Lundbecka są dwojakiego rodzaju: w częściach pierwszej, drugiej i czwartej zarzutu pierwszego podważa on kwalifikację spornych porozumień jako „ograniczeń ze względu na cel”, zaś w części trzeciej tego zarzutu kwestionuje metodologię, która doprowadziła do jej zastosowania, a w szczególności – niezbadanie przez Sąd „scenariusza kontrfaktycznego”.
- 111 Należy zatem zbadać w pierwszej kolejności części pierwszą, drugą i czwartą zarzutu pierwszego łącznie, a następnie w drugiej kolejności część trzecią tego zarzutu.

- 112 Jeśli chodzi w pierwszej kolejności o części pierwszą, drugą i czwartą zarzutu pierwszego, Trybunał miał już okazję stwierdzić, jak przypomniał Sąd w pkt 343 zaskarżonego wyroku, że pojęcie „ograniczenia ze względu na cel” należy interpretować w sposób ścisły i można je stosować tylko do niektórych porozumień między przedsiębiorstwami, które same w sobie i ze względu na treść swych postanowień, cele, do których zmierzają, a także kontekst gospodarczy i prawny, w jaki się wpisują, są szkodliwe dla konkurencji w stopniu wystarczającym do tego, aby można było uznać, iż nie ma konieczności badania ich skutków, jako że pewne rodzaje współpracy między przedsiębiorstwami można z uwagi na sam ich charakter uznać za szkodliwe dla prawidłowego funkcjonowania normalnej konkurencji [wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 67 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 113 W odniesieniu do podobnych porozumień mających na celu polubowne rozstrzygnięcie sporu dotyczącego patentu na proces produkcji składnika aktywnego, który przeszedł do domeny publicznej, zawieranych między wytwórcą oryginalnych produktów leczniczych a szeregiem wytwórców generycznych produktów leczniczych, które to porozumienia skutkowały opóźnieniem wejścia na rynek generycznych produktów leczniczych w zamian za transfer wartości majątkowych o charakterze pieniężnym lub niepieniężnym dokonywany przez wytwórcę oryginalnych produktów leczniczych na rzecz wytwórców tych generycznych, Trybunał orzekł, że takich porozumień nie można we wszystkich przypadkach uznawać za „ograniczenia ze względu na cel” w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE [wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 84, 85].
- 114 Jednakże należy przyjąć klasyfikację danej ugody w sporach patentowych jako „ograniczenia ze względu na cel”, jeżeli z jej analizy wynika, że jedynym wyjaśnieniem przewidzianych w niej transferów wartości majątkowych jest istniejący zarówno po stronie podmiotu uprawnionego z danego patentu, jak i po stronie domniemanego sprawcy naruszenia prawa patentowego komercyjny interes w niekonkurowaniu inaczej niż cenowo ze względu na to, że te porozumienia, w których konkurenci świadomie zastępują ryzyko związane z konkurencją praktyczną współpracą między nimi, w oczywisty sposób są objęte klasyfikacją „ograniczenia ze względu na cel” [zob. podobnie wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 83, 87].
- 115 Do celów tej analizy należy w każdym poszczególnym przypadku ocenić to, czy dodatni bilans netto przeniesienia wartości majątkowych z wytwórcy oryginalnych produktów leczniczych na wytwórcę generycznych produktów leczniczych był wystarczający, aby skutecznie zachęcić tego drugiego wytwórcę do powstrzymania się od wejścia na dany rynek, i, co za tym idzie, do niekonkurowania inaczej niż cenowo z wytwórcą produktów oryginalnych, przy czym ten dodatni bilans netto nie musi wcale przekraczać zysków, które ten wytwórca generycznych produktów leczniczych osiągnąłby, gdyby wygrał w postępowaniu dotyczącym patentu [zob. podobnie wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 93, 94].
- 116 W niniejszej sprawie z zaskarżonego wyroku wynika, że skutkiem spornych porozumień było utrzymanie wytwórców generycznych produktów leczniczych poza rozpatrywanymi rynkami, zaś w przypadku jednego z nich – a mianowicie Merck (GUK) – doprowadzenie do zaprzestania dostaw do pośrednika prowadzącego działalność na szwedzkim rynku rozpatrywanych generycznych produktów leczniczych i opuszczenie przezeń rynku brytyjskiego, jak wynika to z pkt 131 zaskarżonego wyroku.

- 117 Ponadto w pkt 361–363 i 366 zaskarżonego wyroku, które nie zostały zakwestionowane przez Lundbecka w odwołaniu, podkreślona została, po pierwsze, okoliczność polegająca na tym, że strony spornych porozumień przed ich zawarciem nie zgadzały się co do tego, czy nowe patenty na proces Lundbecka były wystarczająco solidne, by wykluczyć wejście generycznego citalopramu na rynek, skutkiem czego patenty te nie mogły w przypadku wytwórców generycznych produktów leczniczych przesądzać o ich zobowiązaniu się do niewchodzenia na rynek. Po drugie, z punktów tych wynika również, że Lundbeck nie kwestionuje tego, iż kwoty, które zostały wypłacone tym wytwórcom, mogły zostać obliczone na podstawie przyjętych obrotów lub zysków, które ci mieli nadzieję osiągnąć w trakcie trwania spornych porozumień w przypadku, gdyby produkty te weszły na rynek. Po trzecie, w punktach tych jest również mowa o okoliczności polegającej na tym, że z materiału dowodowego dotyczącego okresu poprzedzającego zawarcie spornych porozumień wynika, iż ci wytwórcy generycznych produktów leczniczych podjęli znaczne wysiłki w celu przygotowania swego wejścia na rynek i że nie zamierzali zaniechać tych wysiłków z powodu nowych patentów na proces Lundbecka, i, co za tym idzie, że to głównie skala płatności odwróconych na rzecz tych wytwórców skłoniła ich do zaakceptowania ograniczeń regulujących ich postępowanie.
- 118 W świetle tych ustaleń faktycznych i bez konieczności ustalania, czy Sąd słusznie w pkt 435 i 476 zaskarżonego wyroku zrównał sporne porozumienia z porozumieniami wykluczającymi z rynku lub nawet porozumieniami o jego podziale, Sąd ten, nie dopuszczając się naruszenia prawa, doszedł do wniosku, że sporne porozumienia należy zaklasyfikować jako „ograniczenie ze względu na cel” w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE, i to tym bardziej że Lundbeck w żaden sposób nie twierdził, w szczególności w swojej odpowiedzi na żądanie udzielenia odpowiedzi na piśmie z dnia 6 lutego 2020 r., iż towarzyszące spornym porozumieniom transfery wartości majątkowych mogły być uzasadnione istnieniem ewentualnego świadczenia wzajemnego lub udowodnionego i uzasadnionego zrzeczenia się swych praw przez któregoś z wytwórców generycznych produktów leczniczych.
- 119 Takiego wniosku nie można podważyć za pomocą przedstawionych przez Lundbecka argumentów.
- 120 Po pierwsze, Lundbeck nie może skutecznie powoływać się celem wykluczenia kwalifikacji spornych porozumień jako „ograniczenia ze względu na cel” na okoliczność, że ograniczały się one jedynie do zakresu zastosowania nowych patentów na proces Lundbecka, których przestrzegania spółka ta jest uprawniona się domagać.
- 121 Chociaż zawarcie przez podmiot uprawniony z patentu ugody z domniemanym sprawcą naruszenia prawa patentowego, która nie wykracza poza zakres i pozostały okres ważności tego patentu, stanowi emanację prawa własności intelektualnej jego podmiotu i upoważnia go w szczególności do przeciwstawienia się wszelkim naruszeniom, jednak rzeczony patent nie upoważnia podmiotu uprawnionego z niego do zawierania umów naruszających art. 101 TFUE [wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 97].
- 122 Tymczasem, jak słusznie zauważył Sąd w pkt 495 zaskarżonego wyroku, nawet jeśli sporne porozumienia przewidywały również ograniczenia potencjalnie wchodzące w zakres zastosowania nowych patentów na proces Lundbecka, „owe porozumienia wykraczały poza szczególny przedmiot ich praw własności intelektualnej, które obejmowały, co prawda, prawo do sprzeciwiania się naruszeniom, ale już nie prawo do zawierania porozumień, na podstawie których rzeczywistym lub potencjalnym konkurentom na rynku płacono by za niewchodzenie na rynek”, co w istocie potwierdzają pkt 117 i 118 niniejszego wyroku.

- 123 W związku z tym bezpodstawne jest powoływanie się przez Lundbecka na okoliczność polegającą na tym, że sporne porozumienia stanowią uzasadnioną emanację prawa własności intelektualnej przysługującego jego podmiotowi. W każdym razie takie twierdzenie opiera się na dwojakiego rodzaju założeniu, które nie było przyjęte w chwili zawierania tych porozumień i zgodnie z którym nie można kwestionować ważności nowych patentów na proces Lundbecka, a wytwórcy generycznych produktów leczniczych naruszają związane z nimi prawa własności intelektualnej [zob. podobnie wyrok z 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 88].
- 124 Po drugie, Lundbeck nie może również twierdzić w celu odrzucenia kwalifikacji spornych porozumień jako „ograniczenia ze względu na cel”, że zawierające je strony dążyły do osiągnięcia zgodnych z prawem celów, a to dlatego, iż te porozumienia miały zapewniać ochronę jego nowych patentów na proces dzięki zastosowaniu legalnego i często stosowanego sposobu rozstrzygania sporów i stanowiły reakcję na istniejącą między wytwórcami oryginalnych i generycznych produktów leczniczych asymetrię ryzyka.
- 125 W odniesieniu do, z jednej strony, argumentu, zgodnie z którym porozumienia te miały na celu miały zapewniać ochronę nowych patentów na proces Lundbecka dzięki zastosowaniu legalnego i często stosowanego sposobu rozstrzygania sporów, wystarczy przypomnieć, jak już wspomniano w pkt 121 niniejszego wyroku i jak w istocie stwierdził Sąd w pkt 495 zaskarżonego wyroku, że patent nie upoważnia podmiotu uprawnionego z niego do zawierania umów naruszających art. 101 TFUE.
- 126 Po drugie, w odniesieniu do argumentu, zgodnie z którym sporne postanowienia stanowią reakcję na stwierdzoną również przez Sąd w pkt 378 zaskarżonego wyroku okoliczność polegającą na tym, że odszkodowanie, którego mogliby się domagać wytwórcy oryginalnych produktów leczniczych w przypadku nielegalnego wejścia na rynek generycznych produktów leczniczych byłoby częstokroć znacznie niższe od szkody poniesionej przez wytwórcę tych oryginalnych produktów, należy przypomnieć, że to do organów władzy publicznej, a nie do prywatnych przedsiębiorstw, należy zapewnienie przestrzegania przepisów prawa [wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 88].
- 127 Jak słusznie bowiem zauważył Sąd w pkt 387 zaskarżonego wyroku, nie można bowiem dopuścić do tego, by przedsiębiorstwa próbowały zniwelować zbyt niekorzystne ich zdaniem skutki obowiązujących przepisów prawa za pomocą porozumień mających na celu zmianę tej niekorzystnej sytuacji prawnej, pod pretekstem że powoduje ona szkodliwą dla nich nierównowagę.
- 128 W związku z tym powoływane przez Lundbecka okoliczności nie mogą uzasadniać naruszenia art. 101 TFUE, a tym bardziej – mającej znamiona zmowy praktyki, która została uznana za wystarczająco szkodliwą dla konkurencji, by można ją było uznać za „ograniczenie ze względu na cel”.
- 129 Po trzecie, Lundbeck nie może również w celu odrzucenia kwalifikacji spornych porozumień jako „ograniczeń ze względu na cel” powoływać się na okoliczność polegającą na tym, że w chwili zawierania tych porozumień istniały wątpliwości co do możliwości przyjęcia takiej kwalifikacji w odniesieniu do porozumień takich jak sporne porozumienia, w szczególności ze względu na brak dotyczącej takich porozumień praktyki decyzyjnej oraz wątpliwości wynikające, zdaniem Lundbecka, z niektórych oświadczeń KFST i Komisji.

- 130 Jak słusznie zauważył Sąd w pkt 438 i 774 zaskarżonego wyroku, nie istnieje żaden wymóg, aby do uznania danego porozumienia za ograniczenie konkurencji ze względu na cel konieczne było, by ten sam rodzaj porozumień został już negatywnie oceniony przez Komisję, nawet jeśli odbywa się ono w szczególnym kontekście, takim jak ma to miejsce w przypadku praw własności intelektualnej.
- 131 Dla celów zakwalifikowania danego porozumienia jako „ograniczenia ze względu na cel” istotne są jedynie szczególne cechy tego porozumienia [zob. podobnie wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in., C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 84, 85], na podstawie których należy wyciągnąć wnioski o ewentualnej szczególnej szkodliwości dla konkurencji, w razie potrzeby po przeprowadzeniu szczegółowej analizy tego porozumienia, jego celów oraz kontekstu gospodarczego i prawnego, w który się ono wpisuje.
- 132 Podobnie przypadki przyjęcia przez Komisję i krajowy organ ochrony konkurencji sprzecznych stanowisk – z których część tylko jest zgłaszana – w związku z danym porozumieniem, takie jak te, o których mowa w pkt 747–751 zaskarżonego wyroku, przy założeniu że zostaną udowodnione, nie mogą stanowić podstawy dla wykluczenia jakiegokolwiek możliwości zakwalifikowania tego porozumienia jako „ograniczenia ze względu na cel”, jeśli w żaden sposób nie ustalono, że są one wynikiem analizy takiej jak ta, o której mowa w poprzednim punkcie.
- 133 Po czwarte, Lundbeck nie może również w celu odrzucenia kwalifikacji spornych porozumień jako „ograniczenia ze względu na cel” powoływać się na okoliczność polegającą na tym, że te porozumienia nie zawierały klauzul o niekwestionowaniu ważności patentów, w odróżnieniu od porozumień rozpatrywanych w sprawie, w której wydano wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in. (C-307/18, EU:C:2020:52), czy też na tym, że w tym wyroku podkreślono znaczenie uwzględnienia korzystnych dla konkurencji skutków rozpatrywanych porozumień w ramach ich ewentualnej kwalifikacji jako „ograniczenia ze względu na cel”.
- 134 W tym względzie przypomniano już w pkt 114 niniejszego wyroku, że w przypadku porozumień takich jak sporne porozumienia należy ustalić, czy zawierając je, konkurenci świadomie zastępują ryzyko związane z konkurencją praktyczną współpracą, oceniając w istocie, czy saldo netto przewidzianych w nich transferów wartości majątkowych można uzasadnić jedynie istniejącym zarówno po stronie uprawnionego z patentu, jak i domniemanego sprawcy naruszenia interesem handlowym w tym, by nie konkurować między sobą inaczej niż cenowo.
- 135 Jednakże w pkt 399 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził ostatecznie, po pierwsze, że nawet jeśli sporne porozumienia nie zawierają klauzuli o niekwestionowaniu ważności patentów, wytwórcy generycznych produktów leczniczych po zawarciu spornych porozumień nie mieli żadnego interesu w kwestionowaniu nowych patentów na proces Lundbecka, ponieważ płatności odwrócone odpowiadały w przybliżeniu zyskom, które spodziewali się oni osiągnąć w przypadku wejścia na rynek, lub odszkodowaniu, które mogliby uzyskać, gdyby wygrali spór z Lundbeckiem, a po drugie, że nawet zakładając, iż płatności te były niższe niż spodziewane zyski, nadal stanowiły one pewne i natychmiastowe korzyści, które owi producenci mogli uzyskać bez konieczności ponoszenia ryzyka związanego z wejściem na rynek.
- 136 Takie stwierdzenie jest w niniejszej sprawie wystarczające do tego, by stwierdzić, że sporne porozumienia ograniczają konkurencję ze względu na cel, tym bardziej że w każdym razie Lundbeck nie wskazuje w ramach odwołania na jakikolwiek związek z tymi porozumieniami korzystny dla konkurencji skutek, nie spełniając tym samym standardów dowodów wymaganych w wyroku z dnia 30 stycznia 2020 r., Generics (UK) i in. (C-307/18, EU:C:2020:52),

a w szczególności w jego pkt 107, nawet wykluczając kwalifikację tych porozumień jako „ograniczenia ze względu na cel” ze względu na uzasadnione wątpliwości co do wystarczającej ich szkodliwości dla konkurencji.

- 137 Samo niepoparte dowodami twierdzenie o korzystnych dla konkurencji skutkach spornych porozumień nie może wystarczyć do wykluczenia ich kwalifikacji jako „ograniczenia ze względu na cel” [zob. podobnie wyrok z 30 stycznia 2020 r., *Generics (UK) i in.*, C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 110].
- 138 Chociaż w skardze o stwierdzenie nieważności, a w szczególności w podniesionym na jej poparcie zarzucie siódmym, Lundbeck stwierdził, że Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie, dokonując w ramach stosowania art. 101 ust. 3 TFUE błędnej oceny wzrostu efektywności kwestionowanych porozumień, niemniej jednak pkt 708–720 zaskarżonego wyroku, w których Sąd oddalił ten zarzut, nie zostały zakwestionowane w ramach niniejszego odwołania, ani też nie powołano się na przedstawione w tych punktach uzasadnienie w celu zakwestionowania kwalifikacji tych porozumień jako „ograniczenia ze względu na cel”, w szczególności przy okazji ustosunkowania się przez Lundbecka na pytanie wymagające odpowiedzi na piśmie z dnia 6 lutego 2020 r.
- 139 W odniesieniu w drugiej kolejności do części trzeciej zarzutu pierwszego, skierowanej przeciwko pkt 472 i 473 zaskarżonego wyroku, w którym Sąd uznał co do istoty, że nie jest zobowiązany w celu zakwalifikowania danego zachowania jako „ograniczenia ze względu na cel” do analizowania „scenariusza kontryfaktycznego”, należy zauważyć, że analizę tę przeprowadza się w celu uzyskania oceny skutków praktyki mającej znamiona zmowy na podstawie art. 101 TFUE, jeżeli analiza tej praktyki nie świadczy o stopniu jej szkodliwości dla konkurencji wystarczającym do tego, aby można ją było zakwalifikować jako „ograniczenie ze względu na cel” [wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., *Generics (UK) i in.*, C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 115, 118 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 140 W konsekwencji – gdyż w przeciwnym razie oznaczałoby to zaprzeczenie istnieniu wyraźnego rozróżnienia pomiędzy „ograniczeniem ze względu na cel” a „ograniczeniem ze względu na skutek” wprowadzonego w samym brzmieniu art. 101 ust. 1 TFUE [wyrok z dnia 30 stycznia 2020 r., *Generics (UK) i in.*, C-307/18, EU:C:2020:52, pkt 63] – do tego, aby można było zakwalifikować daną praktykę mającą znamiona zmowy jako „ograniczenie ze względu na cel”, nie można wymagać przeprowadzenia analizy „scenariusza kontryfaktycznego”, mającej na celu podkreślenie skutków tej praktyki o znamionach zmowy.
- 141 W związku z tym, jak słusznie stwierdził Sąd w pkt 472 zaskarżonego wyroku, dla zakwalifikowania takiej praktyki jako „ograniczenia ze względu na cel” istotne jest jedynie ustalenie, że jest ona wystarczająco szkodliwa dla konkurencji, biorąc pod uwagę treść przewidzianych w jej ramach postanowień, cele, do których osiągnięcia zmierzała, oraz kontekst gospodarczy i prawny, w który się wpisywała, jednak bez konieczności badania przez Komisję ich skutków.
- 142 Ponadto, wbrew temu, co podniósł Lundbeck, ustosunkowując się do żądania udzielenia odpowiedzi na piśmie z dnia 6 lutego 2020 r., nie można wymagać przeprowadzenia analizy „scenariusza kontryfaktycznego” w zastosowaniu pkt 37 wyroku z dnia 30 stycznia 2020 r. *Generics (UK) i in.* (C-307/18, EU:C:2020:52).

- 143 Chociaż w tym punkcie Trybunał niewątpliwie stwierdził, że w przypadku, gdy chodzi o porozumienie, którego skutkiem jest czasowe utrzymanie przedsiębiorstwa poza rynkiem, należy ustalić, czy w braku takiego porozumienia istniałyby rzeczywiste i konkretne możliwości, by to przedsiębiorstwo weszło na ten rynek, należy zauważyć, że wyjaśnienie to dotyczy oceny istnienia potencjalnego stosunku konkurencji między stronami porozumienia takiego jak te sporne, a nie kwalifikacji tych porozumień jako „ograniczenia ze względu na cel”.
- 144 Należy zatem oddalić część trzecią zarzutu pierwszego odwołania jako bezzasadną.
- 145 W odniesieniu do zarzutu drugiego, bez konieczności wydawania rozstrzygnięcia w przedmiocie jego zakwestionowanej przez Komisję dopuszczalności, należy przypomnieć, że w pkt 539 zaskarżonego wyroku Sąd, nie dopuszczając się, jak wynika z pkt 121 niniejszego wyroku, naruszenia prawa, stwierdził, że nawet gdyby sporne porozumienia nie wykraczały poza zakres stosowania nowych patentów na proces Lundbecka, i tak stanowiłyby one ograniczenie konkurencji ze względu na cel w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE. Jak wynika z pkt 541 zaskarżonego wyroku, zakwestionowana w zarzucie drugim analiza argumentów Lundbecka została przeprowadzona przez Sąd jedynie tytułem uzupełnienia. W związku z tym, ponieważ zarzut drugi został skierowany przeciwko uzupełniającemu uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, należy go oddalić jako bezskuteczny (zob. podobnie wyrok z dnia 14 grudnia 2016 r., SV Capital/EUNB, C-577/15 P, EU:C:2016:947, pkt 65).
- 146 Wreszcie, należy zauważyć, że w ramach zarzutu trzeciego Lundbeck odsyła do argumentacji przedstawionej na poparcie swojego zarzutu pierwszego. Jednakże rozstrzygnięcie wydane w odniesieniu do tego zarzutu pierwszego, dotyczącego kwalifikacji spornych porozumień jako „ograniczeń ze względu na cel” w zakresie, w jakim wchodzi one wyłącznie w zakres zastosowania nowych patentów na proces Lundbecka, ma a fortiori zastosowanie w odniesieniu do zarzutu trzeciego, dotyczącego zakwalifikowania niektórych spornych porozumień jako „ograniczeń ze względu na cel” w zakresie, w jakim wykraczają one poza zakres stosowania tych patentów.
- 147 Z powyższych rozważań wynika więc, że należy oddalić zarzuty od pierwszego do trzeciego.

W przedmiocie zarzutu piątego

W przedmiocie istotnych punktów zaskarżonego wyroku

- 148 W pierwszej części zarzutu dziewiątego skargi o stwierdzenie nieważności Lundbeck podniósł, że, nawet zakładając, że Komisja mogłaby zasadnie stwierdzić, iż sporne porozumienia naruszają art. 101 TFUE, to ze względu na nowość i złożoność podniesionych kwestii faktycznych i prawnych w niniejszej sprawie nie można było w uzasadniony sposób nałożyć nań grzywien, nie dopuszczając się przy tym naruszenia zasad pewności prawa i ustawowej określoności czynów zabronionych i kar (nullum crimen, nulla poena sine lege).
- 149 Oddalając ten zarzut, Sąd w pkt 777 zaskarżonego wyroku w istocie uznał, że ograniczenia konkurencji przewidziane w porozumieniach, na mocy których wytwórcy oryginalnych produktów leczniczych udałoby się wyprzeć z rynku potencjalnych konkurentów na określony czas za pomocą znacznych płatności odwróconych, oprócz tego, iż nie były niemożliwe do przewidzenia w tamtym okresie, to jeszcze mogły one być racjonalnie postrzegane przez strony

owych porozumień jako sprzeczne z art. 101 ust. 1 TFUE, co pozwoliłoby Komisji na ukaranie za nie bez dopuszczenia się naruszenia zasad pewności prawa i ustawowej określoności czynów zabronionych i kar (*nullum crimen, nulla poena sine lege*).

- 150 W tym względzie Sąd zauważył w szczególności w pkt 776 zaskarżonego wyroku, że niektórzy wytwórcy generycznych produktów leczniczych wyraźnie mieli świadomość tego, iż porozumienia analogiczne do spornych porozumień miały charakter naruszenia, i właśnie z tego powodu odmówili podpisania takich porozumień.

Argumentacja stron

- 151 W ramach zarzutu piątego Lundbeck zarzuca Sądowi, że ten błędnie zatwierdził nałożone nań przez Komisję grzywny.
- 152 Na poparcie tego zarzutu Lundbeck podnosi w pierwszej kolejności, że w pkt 777 zaskarżonego wyroku Sąd dopuścił się naruszenia prawa poprzez błędne zastosowanie poziomu zawinienia wymaganego do nałożenia grzywny na podmiot dopuszczający się praktyki antykonkurencyjnej, ponieważ taka grzywna może zostać nałożona tylko wtedy, gdy jest pewne – a nie tylko możliwe – że sprawca wiedział o antykonkurencyjnym charakterze naruszenia.
- 153 W drugiej kolejności, biorąc pod uwagę złożony charakter spornych porozumień, Sąd dopuścił się naruszenia prawa, potwierdzając ustalenie Komisji, zgodnie z którym Lundbeck nie mógł nie wiedzieć o antykonkurencyjnym charakterze swego zachowania. Ponadto Lundbeck wskazuje, że wniosek ten nie może opierać się na dokumentach, o których mowa w pkt 776 zaskarżonego wyroku i na których oparł się w tym celu Sąd, przynajmniej w odniesieniu do całokształtu spornych porozumień, z wyjątkiem przypadku przeinaczenia treści tych dokumentów.
- 154 W trzeciej kolejności Lundbeck zarzuca Sądowi, że ten nie uwzględnił zasad pewności prawa i niedziałania wstecz nowej wykładni normy określającej naruszenie, zatwierdzając nałożenie kar wykraczających poza symboliczne grzywny. Zdaniem tej spółki należało przyjąć symboliczne kwoty z uwagi na, po pierwsze, złożony i bezprecedensowy charakter kwestii podniesionych w spornych porozumieniach, po drugie, istniejącą w czasie wystąpienia okoliczności faktycznych sprawy niepewność co do wykładni art. 101 TFUE, wynikającą między innymi z oświadczeń KFST, i, po trzecie, brak precedensów dotyczących takich porozumień.
- 155 Komisja stoi na stanowisku, że zarzut piąty należy oddalić jako bezzasadny.

Ocena Trybunału

- 156 Jak słusznie przypomniał Sąd w pkt 762 zaskarżonego wyroku, przedsiębiorstwo może zostać ukarane za zachowanie wchodzące w zakres stosowania art. 101 ust. 1 TFUE, jeżeli nie mogło nie wiedzieć o antykonkurencyjnym charakterze swojego zachowania, niezależnie od tego, czy ma świadomość naruszania reguł konkurencji zawartych w traktacie (zob. podobnie wyrok z dnia 18 czerwca 2013 r., *Schenker & Co. i in.*, C-681/11, EU:C:2013:404, pkt 37).

- 157 Wynika z tego, że okoliczność polegająca na tym, iż to przedsiębiorstwo zakwalifikowało w błędny pod względem prawnym sposób swe stanowiące podstawę stwierdzenia naruszenia zachowanie, nie może zwolnić go z obciążenia grzywną, ze względu na to, iż nie mogło ono nie wiedzieć o antykonkurencyjnym charakterze tego postępowania (wyrok z dnia 18 czerwca 2013 r., Schenker & Co. i in., C-681/11, EU:C:2013:404, pkt 38).
- 158 W związku z tym istotne jest jedynie to, czy przedsiębiorstwo to było w stanie ustalić, że jego zachowanie miało antykonkurencyjny charakter, a nie – jak twierdzi Lundbeck – czy przedsiębiorstwo to rzeczywiście to ustaliło.
- 159 W tym względzie w pkt 764 i 777 zaskarżonego wyroku Sąd orzekł, że w chwili zawarcia spornych porozumień przewidziane w nich ograniczenia konkurencji nie były w żaden sposób nieprzewidywalne, lecz mogły być, racjonalnie rzecz biorąc, postrzegane przez ich strony jako sprzeczne z art. 101 ust. 1 TFUE.
- 160 Na poparcie tej oceny Sąd w pkt 765–776 tego wyroku w istocie przyjął, po pierwsze, że ani brzmienie art. 101 ust. 1 TFUE, ani odnoszące się do tego postanowienia orzecznictwo w zakresie praw własności intelektualnej, w odniesieniu do którego Lundbeck nie twierdzi, że zostało ono błędnie zinterpretowane przez Sąd, nie pozostawiają wątpliwości co do tego, czy sporne porozumienia były sprzeczne z art. 101 ust. 1 TFUE, po drugie, że zajęcie przez KFST stanowiska w przedmiocie tych porozumień, zakładając, że było ono niejednoznaczne, nie mogło wzbudzić uzasadnionego oczekiwania, że porozumienia te nie zostaną ukarane, po trzecie, że bezprecedensowość kary za sporne porozumienia nie może uzasadniać ograniczenia grzywien do symbolicznej kwoty oraz, po czwarte, że niektórzy wytwórcy generycznych produktów leczniczych zdali sobie sprawę z tego, że porozumienia podobne do spornych porozumień mają znamiona naruszenia, i właśnie z tego powodu odmówili ich podpisania.
- 161 Uzasadnia to zaś w wystarczający pod względem prawnym sposób twierdzenie, że kara za sporne porozumienia była co najmniej przewidywalna.
- 162 Ponadto Lundbeck nie może zasadnie twierdzić, że Sąd przeinaczył okoliczności faktyczne lub materiał dowodowy, przyjmując, iż niektórzy wytwórcy generycznych produktów leczniczych zdawali sobie sprawę z tego, że porozumienia podobne do spornych porozumień mają znamiona naruszenia, i właśnie z tego powodu odmówili ich podpisania. Pomijając bowiem fakt, że zarzut ten został skierowany przeciwko tylko jednej z przedstawionych w pkt 160 niniejszego wyroku podstaw, na których Sąd oparł swój wniosek, należy przypomnieć, że ze względu na wyjątkowy charakter zarzutu dotyczącego przeinaczenia okoliczności faktycznych i dowodów art. 256 TFUE, art. 58 akapit pierwszy Statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i art. 168 § 1 lit. d) regulaminu postępowania ustanawiają w szczególności wymóg, by wnoszący odwołanie dokładnie wskazał, które dowody zostały jego zdaniem przeinaczone przez Sąd, oraz wykazał błędy w ocenie, które w jego opinii doprowadziły tenże Sąd do takiego przeinaczenia (wyrok z dnia 20 października 2011 r., PepsiCo/Grupo Promer Mon Graphic, C-281/10 P, EU:C:2011:679, pkt 78 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 163 Choć zaś Lundbeck oparł się na przeinaczeniu treści dokumentów, o których mowa w pkt 776 zaskarżonego wyroku, nie wskazał w żaden sposób błędów w analizie, których miał się dopuścić Sąd i które spowodowały to przeinaczenie. Tak więc zarzut piąty należy odrzucić jako niedopuszczalny w zakresie, w jakim opiera się on na rzekomym przeinaczeniu okoliczności faktycznych i dowodów.

- 164 Ponadto fakt, że niektórym wytwórcom generycznych produktów leczniczych lub członkowie personelu Lundbecka zdarzało się wyrazić wątpliwości co do zgodności z prawem spornych porozumień lub umów do nich podobnych, jest dowodem mogącym doskonale potwierdzić stwierdzenie, zgodnie z którym Lundbeck był w stanie ustalić, że jego zachowanie miało lub przynajmniej mogło mieć antykonkurencyjny charakter.
- 165 Wreszcie, okoliczność polegająca na tym, że Sąd zatwierdził nałożenie na Lundbeck grzywnien przekraczających symboliczną wysokość, w żaden sposób nie narusza zasady pewności prawa, pomimo bezprecedensowego i złożonego charakteru kwestii podniesionych w spornych porozumieniach, braku precedensu czy też istnienia opublikowanych przez KFST dokumentów dotyczących tych porozumień, których treść została przedstawiona w pkt 749–752 zaskarżonego wyroku.
- 166 W pierwszej kolejności, jeśli chodzi o bezprecedensowy charakter ukarania spornych porozumień, jak przypomniał w istocie Sąd w pkt 763 zaskarżonego wyroku, zasady określoności mającego zastosowanie prawa, zagwarantowanej w art. 49 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, nie można interpretować jako zakazującej stopniowego uszczegóławiania zasad odpowiedzialności karnej w drodze wykładni sądowej, pod warunkiem że jej wynik daje się racjonalnie przewidzieć (wyrok z dnia 28 marca 2017 r., Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, pkt 167 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 167 Z pkt 114 niniejszego wyroku wynika jednak, że należy przyjąć klasyfikację danej ugody w sporach patentowych jako „ograniczenia ze względu na cel” i, a fortiori, jako „ograniczenia konkurencji” w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE, jeżeli z jej analizy wynika, że jedynym wyjaśnieniem przewidzianych w niej transferów wartości majątkowych jest istniejący zarówno podmiotu uprawnionego z danego patentu, jak i domniemanego sprawcy naruszenia prawa patentowego komercyjny interes w niekonkurowaniu inaczej niż cenowo ze względu na to, że te porozumienia, w których konkurenci świadomie zastępują ryzyko związane z konkurencją praktyczną współpracą między nimi, w oczywisty sposób są objęte klasyfikacją „ograniczenia ze względu na cel”.
- 168 Ponadto Sąd w pkt 764 i 777 zaskarżonego wyroku stwierdził, że Lundbeck mógł przewidzieć nałożenie sankcji za sporne porozumienia na podstawie art. 101 TFUE.
- 169 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o informacje wynikające z dokumentów pochodzących z KFST, należy zauważyć, że Sąd dokonał w istocie w pkt 749 i 750 oraz pkt 834 i 835 zaskarżonego wyroku suwerennego ustalenia, zgodnie z którym albo świadczą one o tym, że wspomniany organ uznał, iż sporne porozumienia mogą mieć wpływ na konkurencję, jeżeli okaże się, że Lundbeck zapłacił konkurentom za pozostawanie poza rynkiem, i w związku z tym stanowiły bardzo poważne naruszenia art. 101 TFUE, albo stanowią one jedynie sprawozdanie ze wstępnej opinii Komisji.
- 170 Jak ponadto słusznie przypomniał Sąd w pkt 748 zaskarżonego wyroku, krajowe organy ochrony konkurencji nie mogą spowodować powstania po stronie przedsiębiorstw uzasadnionych oczekiwań co do tego, że ich zachowanie nie narusza art. 101 TFUE, a to ze względu na to, że owe organy nie są właściwe do wydania decyzji negatywnej, czyli decyzji stwierdzającej, iż nie doszło do naruszenia tego postanowienia (zob. podobnie wyrok z dnia 18 czerwca 2013 r., Schenker & Co. i in., C-681/11, EU:C:2013:404, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 171 Ponadto, jeśli chodzi o zarzut Lundbecka, zgodnie z którym nałożenie rozpatrywanych grzywien narusza zasadę niedziałania prawa karnego wstecz, wystarczy wskazać, że zarzut ten, podniesiony po raz pierwszy na etapie odwołania, stanowi nowy zarzut i w związku z tym jest niedopuszczalny zgodnie z art. 127 w związku z art. 190 regulaminu postępowania.
- 172 Jak bowiem wynika z pkt 757 zaskarżonego wyroku, Lundbeck ograniczył się w pierwszej części zarzutu dziewiątego nieważności do powołania się na naruszenie zasad pewności prawa oraz ustawowej określoności czynów zabronionych i kar (*nullum crimen, nulla poena sine lege*).
- 173 W związku z powyższym należy odrzucić zarzut piąty jako częściowo niedopuszczalny, a częściowo oddalić go jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu szóstego

W przedmiocie istotnych punktów zaskarżonego wyroku

- 174 W zarzucie dziesiątym swojej skargi o stwierdzenie nieważności, którego oddalenie jedynie części pierwszej i drugiej jest kwestionowane w ramach niniejszego odwołania, Lundbeck podniósł, że Komisja dopuściła się szeregu naruszeń prawa i błędów w ustaleniach faktycznych, przyjmując jako kwotę podstawową grzywien, które zostały na niego nałożone, zbyt wysokie wartości procentowe sprzedaży danego produktu leczniczego (10% i 11%), zgodnie z geograficznym zakresem zastosowania spornych porozumień, i nie ograniczając czasu trwania rozpatrywanych naruszeń jedynie do okresu, w którym wytwórcy generycznych produktów leczniczych rzeczywiście byli gotowi do wejścia na ten rynek, co wymagało posiadania przez nich przynajmniej pozwolenia na dopuszczenie do obrotu w odpowiednich krajach, a to nie miało miejsca na przykład w Austrii.
- 175 Oddalając część pierwszą zarzutu dziesiątego nieważności, Sąd stwierdził w pkt 806 i 812 zaskarżonego wyroku, że Komisja nie dopuściła się naruszenia prawa ani zasady proporcjonalności, ustalając podstawową kwotę tych grzywien zgodnie z pkt 22 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien z 2006 r.
- 176 W szczególności w pkt 804 zaskarżonego wyroku stwierdził on, że „[w]brew temu, co [Lundbeck twierdzi] w tym względzie [...], Komisja nie była zobowiązana do obniżenia kwoty podstawowej grzyw[ien] w celu uwzględnienia wyłącznie wartości sprzedaży uzyskanej w państwach, w których [wytwórcy] generycznych produktów leczniczych by[li] już bardziej zaawansowan[i] w przygotowaniach zmierzających do wejścia na rynek” oraz że „[j]eśli chodzi bowiem o naruszenia ze względu na cel, w zakresie, w jakim naruszenia wynikające ze spornych porozumień (z wyjątkiem porozumień zawartych z Arrow) mają zasięg geograficzny obejmujący cały EOG, Komisja miała prawo oprzeć się na tym zasięgu geograficznym bez przeprowadzenia pogłębionej analizy konkretnych perspektyw wejścia [wytwórców] generycznych produktów leczniczych na rynek w każdym państwie [członkowskim] EOG”. Sąd również wyjaśnił w tym względzie, że „[t]o strony spornych porozumień określiły bowiem ich zakres geograficzny, a co za tym idzie, również zakres naruszeń będących przedmiotem niniejszej sprawy, decydując, że obejmą one cały EOG (z wyjątkiem naruszenia związanego z Arrow)”.
- 177 Odrzucając część drugą zarzutu dziesiątego nieważności, Sąd w pkt 815 i 816 zaskarżonego wyroku stwierdził, że w spornej decyzji Komisja w sposób wymagany prawem ustaliła, iż w wyniku spornych porozumień konkurencja pozostawała ograniczona przez cały okres ich

obowiązywania oraz iż Lundbeck nie wykazał tego, że w przypadku braku spornych porozumień konkurencja – nawet ta potencjalna – między nim a wytwórcami generycznych produktów leczniczych byłaby niemożliwa czy też by nie istniała, ani też tego, że porozumienia te w żaden sposób nie ograniczały konkurencji, w odróżnieniu od sytuacji, która miała miejsce w sprawie, w której wydano wyrok z dnia 29 czerwca 2012 r. E.ON Ruhrgas i E.ON/Komisja (T-360/09, EU:T:2012:332). Podniósł on również, że przyjęcie odwrotnego rozwiązania doprowadziłoby do zanegowania istnienia rozróżnienia między konkurencją rzeczywistą a potencjalną.

- 178 Wreszcie, w pkt 842 zaskarżonego wyroku Sąd w ramach nieograniczonego prawa orzekania uznał, że w niniejszej sprawie nie ma podstaw do uwzględnienia w okoliczności łagodzących oraz że należy potwierdzić kwotę grzywny nałożonej na Lundbecka w spornej decyzji.

Argumentacja stron

- 179 W ramach zarzutu szóstego, podniesionego tytułem ewentualnym i składającego się z trzech części, Lundbeck twierdzi, że Sąd, potwierdzając metodę obliczania nałożonych na tę spółkę przez Komisję grzywien, dopuścił się naruszenia prawa, a ponadto uczynił to w niedostatecznie uzasadniony sposób.
- 180 Na poparcie tego zarzutu Lundbeck podnosi w pierwszej kolejności, że Sąd dopuścił się naruszenia prawa, nie uznając w pkt 804 zaskarżonego wyroku za konieczne wyłączenia przy obliczaniu kwot nałożonych na grzywien wielkości sprzedaży, na które sporne porozumienia prawdopodobnie pozostawały bez wpływu, a mianowicie sprzedaży dokonywanej przez Lundbecka w niektórych państwach członkowskich EOG, których rynki zostały faktycznie zamknięte dla wytwórców generycznych produktów leczniczych z tego powodu, że nie udzielono im pozwolenia na dopuszczenie produktu leczniczego do obrotu przed wygaśnięciem tych porozumień lub, w przypadku Austrii, z tego powodu, że patent na citalopram API Lundbecka obowiązywał tam przez znaczną część okresu obowiązywania tych porozumień. Zgodnie zaś z pkt 6 i 13 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien z 2006 r. Komisja ma obowiązek uwzględnienia tylko tej sprzedaży, która faktycznie była związana z rozpatrywanym naruszeniem.
- 181 Ponadto Sąd, również w pkt 804 zaskarżonego wyroku, błędnie zdaniem Lundbecka zastosował orzecznictwo, z jednej strony uznając, że fakt posiadania przez sporne porozumienia charakteru „naruszenia ze względu na cel” zwolnił Komisję z obowiązku przeprowadzenia konkretnego badania, chociaż takie badanie może mieć pewne znaczenie dla obliczenia kwoty grzywny, jak stwierdził Trybunał w pkt 31 wyroku z dnia 4 czerwca 2009 r., T-Mobile Netherlands i in. (C-8/08, EU:C:2009:343). Z drugiej strony, nie wyłączając, tak jak w sprawie, w której wydano wyrok z dnia 29 czerwca 2012 r., E.ON Ruhrgas i E.ON/Komisja (T-360/09, EU:T:2012:332), przy obliczaniu grzywien wielkości sprzedaży odpowiadającej działalności, która nie mogła być konkurencyjna w czasie obowiązywania spornych porozumień, Sąd nie przeprowadził analizy okoliczności faktycznych i prawnych koniecznej do tego, aby ustalić wielkość sprzedaży mającej bezpośredni lub pośredni związek z rozpatrywanymi naruszeniami, który to wymóg został ustanowiony w wyroku z dnia 28 czerwca 2016 r., Telefónica/Komisja (T-216/13, EU:T:2016:369, pkt 309).
- 182 W drugiej kolejności Lundbeck zarzuca Sądowi, że ten nie uzasadnił w pkt 816 zaskarżonego wyroku w wystarczający sposób tego, że nie zastosował metody przyjętej w wyroku z dnia 29 czerwca 2012 r., E.ON Ruhrgas i E.ON/Komisja (T-360/09, EU:T:2012:332). W szczególności Sąd nie wyjaśnił, w jaki sposób wytwórcy generycznych produktów leczniczych nie zostali de

facto pozbawieni możliwości wejścia na rynek danych państw członkowskich EOG z powodu braku pozwolenia na dopuszczenie produktu leczniczego do obrotu i istnienia patentu na citalopram API Lundbecka.

- 183 W trzeciej kolejności Lundbeck podnosi, że Sąd dokonał nieprawidłowej oceny okoliczności niniejszej sprawy, uznając w pkt 806 zaskarżonego wyroku, iż Komisja przy obliczaniu kwoty grzywien nałożonych nań zgodnie z wytycznymi w sprawie metody ustalania grzywien z 2006 r. słusznie przyjęła określoną w procentach wartość sprzedaży związanej z naruszeniem na 10% i 11% w zależności od zasięgu geograficznego spornych porozumień. Ze względu zaś na ograniczony wpływ geograficzny tych porozumień i praktykę decyzyjną Komisji w podobnych przypadkach oraz fakt, że takie porozumienia nie są kartelami, te określone w procentach wartości powinny być niższe i ustalone na możliwie najniższym poziomie.

Ocena Trybunału

- 184 W odniesieniu w pierwszej kolejności do części pierwszej i drugiej zarzutu szóstego, które należy rozpatrywać łącznie, Lundbeck twierdzi w istocie, że Sąd w pkt 804 i 816 zaskarżonego wyroku dopuścił się naruszenia prawa, uznając, bez ustosunkowania się do jego argumentów, że Komisja nie była zobowiązana do obniżenia podstawowej kwoty grzywien w celu uwzględnienia jedynie wartości sprzedaży w krajach, w których wytwórcy generycznych produktów leczniczych byli bardziej zaawansowani w przygotowaniach do wejścia na ten rynek.
- 185 Co się tyczy nakładania grzywiny na podstawie art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003, Trybunał orzekł już, że Komisja – biorąc pod uwagę kontekst oraz cel systemu kar ustanowionego we wskazanym rozporządzeniu – jest zobowiązana w każdym rozpatrywanym przypadku dokonać oceny zamierzonego wpływu sankcji na zainteresowane przedsiębiorstwo, uwzględniając w szczególności obrót tego przedsiębiorstwa odzwierciedlający jego rzeczywistą sytuację gospodarczą w okresie, w którym miało miejsce naruszenie (wyrok z dnia 7 września 2016 r., Pilkington Group i in./Komisja, C-101/15 P, EU:C:2016:631, pkt 16 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 186 W tym zakresie dopuszczalne jest – celem określenia kwoty grzywiny – uwzględnienie zarówno całkowitego obrotu przedsiębiorstwa, który stanowi wskazówkę – nawet, jeżeli jest ona przybliżona i nieprecyzyjna – co do wielkości tego przedsiębiorstwa i jego siły ekonomicznej, jak i tej części obrotu, która pochodzi ze sprzedaży produktów będących przedmiotem naruszenia i która może stanowić wskazówkę co do zakresu tego naruszenia (wyrok z dnia 7 września 2016 r., Pilkington Group i in./Komisja, C-101/15 P, EU:C:2016:631, pkt 17 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 187 W zakresie, w jakim grzywiny nałożone w spornej decyzji zostały ustalone przez Komisję w zastosowaniu wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien z 2006 r., należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału, chociaż pojęcie „wartości sprzedaży”, o której mowa w pkt 13 tych wytycznych, nie może niewątpliwie być tak pojemne, żeby obejmowało osiągniętą przez dane przedsiębiorstwo sprzedaż niepodlegającą zakresowi zastosowania rozpatrywanego kartelu, to jednak zagrażałoby to celowi realizowanemu przez ten przepis, gdyby pojęcie to było rozumiane w ten sposób, że dotyczy ono wyłącznie obrotów osiągniętych z samej sprzedaży, względem której wykazano, że miała związek z danym kartelem (wyrok z dnia 7 września 2016 r., Pilkington Group i in./Komisja, C-101/15 P, EU:C:2016:631, pkt 19).

- 188 Z powyższego stwierdzenia niewątpliwie wynika, że z wartości sprzedaży, której dotyczy dane naruszenie, należy wykluczyć sprzedaż dokonywaną przez sprawcę na rynku zamkniętym dla konkurencji, takim jak ten, o którym mowa w powołanym przez Lundbecka wyroku z dnia 29 czerwca 2012 r., E.ON Ruhrgas i E.ON/Komisja (T-360/09, EU:T:2012:332, pkt 105, 155), w zakresie, w jakim praktyki antykonkurencyjne w rozumieniu art. 101 TFUE lub sprzedaż dokonywana przez jedną ze stron kartelu na rynkach, na których inne strony tego kartelu nie są obecne i nie mogą być uważane za potencjalnych konkurentów, nie mogą mieć wpływu na taki rynek.
- 189 Jednakże w niniejszej sprawie żadna z kategorii sprzedaży uwzględnionych przez Komisję w przyjętej wartości sprzedaży, której całkowita kwota została potwierdzona przez Sąd, nie należy do którejkolwiek z tych wyłączonych, o których mowa w poprzednim punkcie.
- 190 Jak bowiem wskazała rzecznik generalna w pkt 222 i 223 opinii, czy chodzi o sprzedaż w Austrii, gdzie patent na citalopram API Lundbecka miał wygasnąć dopiero w kwietniu 2003 r., czyli dopiero w okresie wykonywania spornych porozumień, czy też o sprzedaż dokonywaną w państwach, w których wytwórcy generycznych produktów leczniczych uzyskali pozwolenie na dopuszczenie do obrotu dopiero w okresie wykonywania tych porozumień lub nawet po jego zakończeniu, cała ta sprzedaż była dokonywana na rynkach, na których wytwórcy danych produktów leczniczych stanowili przynajmniej potencjalną konkurencję przez cały okres obowiązywania tych porozumień, co słusznie zauważył Sąd w pkt 815 zaskarżonego wyroku i co zostało potwierdzone oddaleniem zarzutu czwartego odwołania.
- 191 Nie można bowiem zasadnie twierdzić, że sprzedaż, o której mowa w poprzednim punkcie, nie była przynajmniej pośrednio związana ze stwierdzonymi naruszeniami i z tego względu nie należało jej uwzględniać przy ustalaniu grzywien nałożonych na Lundbecka.
- 192 Jak zauważył bowiem Sąd w pkt 804 zaskarżonego wyroku, to strony spornych porozumień same określiły zakres geograficzny tych porozumień, z wyłączeniem porozumień zawartych między Lundbeckiem i Arrow, jako obejmujący cały obszar EOG, co świadczy o tym, że uważały one, iż na poszczególnych rynkach EOG znajdują się one w stosunku w konkurencji, jeśli nie rzeczywiście, to przynajmniej potencjalnej, w wyniku czego sprzedaż dokonywaną przez Lundbecka na każdym z tych rynków należy uznać za „mającą bezpośredni lub pośredni związek z naruszeniem” zgodnie z brzmieniem pkt 13 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien z 2006 r.
- 193 W związku z tym Lundbeck nie może zarzucić Sądowi, że ten w pkt 804 zaskarżonego wyroku uwzględnił, w odniesieniu do spornych porozumień, z wyłączeniem tych zawartych między Lundbeckiem i Arrow, sprzedaż dokonywaną na całym obszarze EOG, nie przeprowadzając przy tym pogłębionej analizy rzeczywistych perspektyw wejścia wytwórców generycznych produktów leczniczych na terytorium każdego z państw członkowskich EOG.
- 194 Wreszcie, nie można skutecznie zarzucać Sądowi, że ten w pkt 816 zaskarżonego wyroku nie uzasadnił w wystarczający sposób niezastosowania w niniejszej sprawie rozwiązania przyjętego przez Sąd w wyroku z dnia 29 czerwca 2012 r., E.ON Ruhrgas i E.ON/Komisja (T-360/09, EU:T:2012:332).
- 195 Podkreślając we wspomnianym punkcie, że sprawa, w której wydano ten wyrok, nie była w żaden sposób pomocna dla Lundbecka, ponieważ w jej przypadku jakkolwiek konkurencja byłaby niemożliwa, nawet przy braku rozpatrywanego w niej porozumienia antykonkurencyjnego przez

część okresu trwania naruszenia, a to ze względu na to, iż rynek [w niej rozpatrywany] był prawnie chroniony przed konkurencją na mocy przepisów krajowych mających zastosowanie w tym okresie, co stworzyło sytuację faktycznego monopolu, Sąd dał zainteresowanym stronom możliwość poznania powodów, dla których nie przyjął ich argumentów, i dostarczył Trybunałowi elementów wystarczających do przeprowadzenia kontroli (wyrok z dnia 25 czerwca 2020 r., CSUE/KF, C-14/19 P, EU:C:2020:492, pkt 96 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 196 Wynika z tego, że części pierwszą i drugą niniejszego zarzutu należy oddalić jako bezzasadne.
- 197 W odniesieniu w drugiej kolejności do części trzeciej niniejszego zarzutu, należy przypomnieć, że nie należy do Trybunału, gdy rozstrzyga on kwestie prawne w postępowaniu odwoławczym, zastępowanie ze względów słuszności własną oceną oceny dokonanej przez Sąd, który w ramach nieograniczonego prawa orzekania orzekł w przedmiocie wysokości grzywien nałożonych na przedsiębiorstwa z powodu naruszenia przez nie prawa Unii (wyrok z dnia 26 września 2018 r., Philips i Philips France/Komisja, C-98/17 P, niepublikowany, EU:C:2018:774, pkt 107 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 198 Jedynie gdyby Trybunał uznał, że poziom sankcji jest nie tylko nieodpowiedni, ale także nadmierny, wręcz nieproporcjonalny, należałoby stwierdzić, że doszło do naruszenia prawa przez Sąd ze względu na nieodpowiedni charakter wysokości grzywiny (wyrok z dnia 26 września 2018 r., Philips i Philips France/Komisja, C-98/17 P, niepublikowany, EU:C:2018:774, pkt 107 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 199 Wynika z tego, że w zakresie, w jakim Lundbeck kwestionuje w części trzeciej zarzutu szóstego ocenę dokonaną przez Sąd, w szczególności w pkt 842 zaskarżonego wyroku, w przedmiocie wysokości nałożonych grzywien w świetle okoliczności rozpatrywanej sprawy, nie wykazując jednak, a nawet nie twierdząc, że kwota ta jest nie tylko niewłaściwa, ale również nadmierna, do tego stopnia, że jest nieproporcjonalna, zmierza on w istocie do uzyskania ponownej oceny adekwatności nałożonych na niego grzywien. Wobec powyższego należy odrzucić tę część zarzutu jako niedopuszczalną.
- 200 W związku z powyższym zarzut szósty należy częściowo odrzucić jako niedopuszczalny, a częściowo oddalić go jako bezzasadny.
- 201 Mając na względzie powyższe rozważania, odwołanie należy oddalić.

W przedmiocie kosztów

- 202 Zgodnie z art. 138 § 1 regulaminu postępowania, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 tego regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę.
- 203 Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie Lundbecka kosztami postępowania, a ten przegrał sprawę, należy obciążyć go, poza własnymi kosztami, także kosztami poniesionymi przez Komisję.

- 204 Zgodnie z art. 184 § 4 regulaminu postępowania interwenient w pierwszej instancji, który sam nie wniósł odwołania, nie może zostać obciążony kosztami w postępowaniu odwoławczym, chyba że brał udział w postępowaniu przed Trybunałem na etapie pisemnym lub ustnym. Jeżeli interwenient taki brał udział w postępowaniu, Trybunał może zdecydować, że pokrywa on własne koszty.
- 205 Ponieważ EFPIA uczestniczyła w postępowaniu przed Trybunałem, należy w świetle okoliczności sprawy zdecydować, że pokrywa ona własne koszty.
- 206 W myśl art. 140 § 1 regulaminu, mającego zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 regulaminu, państwa członkowskie i instytucje interweniujące w sprawie pokrywają własne koszty.
- 207 Zjednoczone Królestwo pokrywa więc własne koszty.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Odwołanie zostaje oddalone.**
- 2) H. Lundbeck A/S i Lundbeck Ltd pokrywają poza własnymi kosztami również koszty poniesione przez Komisję Europejską.**
- 3) European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA) pokrywa własne koszty.**
- 4) Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej pokrywa własne koszty.**

Podpisy